

Ujabb névsor hazaérkezett munkaszolgálatos hadifoglyokról

ny.
osztályi
Post V.

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 32. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1948 AUGUSZTUS 5.
5708 TAMUZ 29.

SZAKASITS ÁRPÁD

1944 március 19-én a németek megszállták Magyarországot és elkezdődött a magyar história egyik leggyalázatosabb fejezete. Néhány nappal a német megszállás előtt Szakasits Árpád írt a Népszava hasábjain a szabadságról. Igen, „A szabadságról” című cikke, bár prózában íródott és újságcikk formájában látott napvilágot, lényegében öda volt. Így kezdődött: „Gyönyörű tavaszi gondolat: szabadság! Költők megénekelték, filozófusok felboncolták és a népek — vérüket ontolták érte évezredek óta... Most is, 1944. évek tavaszán is, miatta és érte, a népek szabadságáért áll fegyverben a világ. De talán most az egyszer nem hiába... Nem szabad, hogy most újra hiába hullt legyen a vér s hiábavaló legyen minden kin és szenvedés, könny és fájdalom. Most az egyszer erőseknek kell lenniük a népeknek s nem szabad kiengedniük kezükből a sorsukat. Mer kell teremteniük és meg kell tartaniuk a szabadságot.”

Igy írt Szakasits Árpád néhány nappal a német megszállás előtt, az elfasizálódott Magyarországon, rámutatva arra, hogy „a népek szabadságáért áll fegyverben a világ”, illetve — ezt természetesen nem írhatta ki ilyen formában, de azért mindenki megértette — a világnak az a része, amely a

fusizta Magyarországgal szembenáll és a fasizmus által elnyomott Magyarország felszabadításáért is harcol.

Szakasits Árpád, akit Magyarország Országgyűlése kedden köztársasági elnökké választott, ama kevesek közé tartozott, akik a huszonötéztendő ellenforradalom idején sem tartották magukban véleményüket, hanem mindent megmondtak, amit szívük és eszük diklált, s mindent megírtak, akár kiengedte a cenzor, akár nem.

A szabadság fanatikus szerelete, a szabadságnak, ha kell, börtönökön keresztül való szolgálata jellemezte Szakasits Árpád egész multját. Az előbb említett 1944 március 12-i cikkében háromféle szabadság szükségességét hangoztatta a magyar népek. Követelte „a kenyér szabadságát”, vagyis azt, hogy a dolgozók megkapják az igazi emberi élet minden szükségletét. Követelte „a származék szabadságát”, vagyis azt, hogy senkise lehesen gépek és géptulajdonos emberek rabszolgásként kihasználva, továbbá a gép, a föld, a bányák, a víz, a munka és minden az emberek közösségét szolgálja. Követelte „a szellem szabadságát”, hogy a tudomány, irodalom és művészet szebbé, tisztábbá, emberegyesebbé váljék.

Szakasits Árpád most olyan

ország államfői tisztségébe került, amely nagyrészt már megvalósította a Szakasits Árpád által követelt háromféle szabadságot és utban van a szabadságok legteljesebb, szocialista szemlében történő kiteljesítése felé. Ebben az országban ma már elsősorban a dolgozók a kenyér és a dolgozók megbízottai ügyelnek a gyárakban, műhelyekben a dolgozók közösségének érdekében folyó termelésre. Ebben az országban ma már a dolgozók birtokába került a szerzői jogok legelőbbje és a dolgozók a nagy gyártelepek, a bankok, a bányák. Ebben az országban ma már nem fojthatják tudatlan hatalmaskodók a tudósba a tudományt, az íróba az irodalmat és a művészbbe a művészetet. S napról-napra jobban és jobban mutatkozik meg a szocialista emberi jogok kiszélesedése.

De ahhoz, hogy Szakasits Árpád egy ilyen Magyarországot élve kerülhessen, nagy harcok kellettek. Harcok a porondon és harcok a föld alatt. Szakasits Árpád akkor is tovább harcolt, amikor a német megszállók kezébe került ez az ország. Az ő rejtékhelyén szerveződött meg az a Függetlenségi Front, amely a felszabadulás után átvehette — a szovjet hadsereg diadalmas hadjárata nyomán — az ország kormányzását.

Harcok, harcok és harcok

jellemizik azt a harcost, aki most Magyarország államfője lett és akinek személyében munkás került Magyarország legmagasabb közjogi méltóságába. Szakasits Árpád ma is munkásnak tartja magát, hiszen kőfaragó legényként kezdte meg pályáját és sohasem felejtkezett meg arról, hogy hol ringott bölcsője, hol élte gyermekkorát és kik között mozgott fiatal éveiben... Munkásifjoként kapcsolódott a szocialista mozgalomba és a munkásokért küzdött akkor is, amikor tehetsége a Népszava szerkesztőségébe vitte, majd a szocialista mozgalom fontosabbnál-fontosabb posztjaira állította.

Az ezeréves Magyarországon most került először egy munkás az államfői méltóságba és ez teszi a magyar történelem sorsdöntő dátumává azt a napot, amelyen Szakasits Árpád köztársasági elnök lett.

Magyarország minden dolgozója, kétkézi és szellemi munkása, származásra, felekezetre való tekintet nélkül, tisztelttel és szeretettel köszönti a magyar munkásság köztársasági elnökké lett képviselőjét, aki munkásból lett — Magyarország első munkása. Bizonyos ugyanis, hogy Szakasits Árpád nem Magyarország első urának, hanem Magyarország első munkásának tekinti magát abban a méltóságában, ahová a Magyar Országgyűlés helyezte.

Ára 1.40 forint

A Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa üdvözölte az önálló Zsidó Államot

Elfogadták dr. Herskovits Fábián javaslatait

Szerdán véget ért a svájci Fribourgnban a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának ideai ülészaka. Dr. E. R. Clinchy a zárülés után az Uj Élet munkatársának kijelentette:

— A konferencia jelentős eredményekkel zárult. Újból bebizonyosodott, hogy sok olyan jóakaratu szellemi ember van a világon, aki harcolni akar a gyűlölet minden fajtája ellen. Azzal az érzéssel hagyjuk el a fribourgi egyetemet, hogy olyan diákok vagyunk, akik bizonyítványuk alapján azt a feladatot kapták, hogy saját hazájuk és az emberiség érdekében szembeszálljanak mindennemű gyűlölettel. Olyan nevelést kell meghonosítanunk Európá és Ameriká minden vallási közösségében, amely lehetővé teszi a katolikusok, protestánsok, zsidók és minden olyan jóakaratu ember együttműködését, aki hisz Istenben és az Isten képmására teremtet emberek együttműködésének lehetőségében. Hálával tartozunk Mac Cracken professzornak, hogy államférfiai bölcsességgel rendezte meg a konferenciát. Abban a meggyőződésben távoztam Fribourgból, hogy a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa olyan határozatokat hozott, amelyeknek megvalósításával nagy szolgálatot teszünk az emberiségnek.

A konferencia plenáris ülésének megszűnése után is még két napig tanácskozott a nevelési bizottság, amelynek feladata volt, hogy részletesen kidolgozza a teljes ülés által elfogadott döntések végrehajtási módjait.

A bizottság annak a határozatnak a szellemében járt el, amelyet dr. Herskovits Fábián pesti rabbi javaslatára fogadott el a plénum. A plénum magáévá tette dr. Herskovits Fábiánnak két másik indítványát is. Az egyik az önálló Zsidó Állam üdvözlésére, a másik pedig a keresztény és keresztényen vallások közötti szereplő keresztrefeszítést tanokra vonatkozik. Utóbbiak tudvalóval ellentétben állnak a történelmi igazságokkal és gyűlöletet oltanak már az iskolák padjaiban a fiatalok lelkébe.

Igen nagy jelentőségűnek kell tartanunk azt a körülményt, hogy a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsának katolikus és -protestáns pedagógusai, akik végeredményben egyházakat képviselnek és nem a saját nevükben járnak el, egyhangúlag hozzájárultak az önálló Zsidó Állam üdvözléséhez. Ez azt jelenti, hogy a világ keresztény teológusai is tisztában vannak azzal: Izrael Államának megszületése történelmi fordulópontot jelent nemcsak a zsidóság történetében, hanem az egyetemes vallástörténetben is, hiszen Izrael Államának megszületésével meg kell szüntetni a zsidóság kényszerű bolyongását és a bolygó zsidókról szóló tanításokat.

Dr. Herskovits Fábián már a seelisbergi konferencián sikrásvált a keresztrefeszítési tanítások megváltoztatása mellett, mostani indítványa azonban még jobban megvilágította a kérdést, amelynek részleteivel egy amszterdami bizottság kíván foglalkozni.

Dr. Herskovits Fábián látogatást tett svájci tartózkodása folyamán Journet abbénál, a svájci katolicizmus egyik szellemi vezéréknél is, aki a többi között azt mondta:

— Önök nem tudják sohasem különválasztani a kereszténységet a kereszténységtől.

Dr. Herskovits Fábián így felelt:

— Ez csak a tisztelet jele a kereszténység iránt, mert mi azt tartjuk helyesnek, ha a kereszténységet nem kell különválasztani a keresztényektől. Mi mindig arra törekszünk, hogy a zsidóságot és a zsidókat azonosakká tegyük.

— Nagyon helyes — felelt Journet abbé.

Közvetlenül lapzártá előtt érkezett szerkesztőségünkbe a fribourgi konferencia zárülésének egyik határozata, amelynek legfontosabb részei így hangzanak:

„Szomorúan gondolunk vissza azokra a tragikus esztendőkre, amelyekben példátlan erővel robbant ki az antiszemitizmus és amelyekben millió és millió zsidó szenvedett üldözést és vesztette el életét. Megállapítjuk, hogy — tud a gazdasági és politikai nehézségeken — a mérge-

zett emberi lelkekre ható propaganda újból működni kezd és az a veszély fenyeget, hogy gyalázatos gyümölcsöket terem. Abban a meggyőződésben, hogy nagy szükség van egyesült akcióra, főképpen az egyházak részéről, azzal a sürgős felhívással fordulunk az egyházak amszterdami főtanácsához, hogy minden

Emlékezés az első magyar tanügyi kongresszusra

Julius 20-án, tehát pontosan az 1848 július hó 20-án megnyitott első tanügyi kongresszus megnyitásának századfordulóján nyílt meg a negyedik tanügyi kongresszus. Múltó keretben, a nevelői munka jelentőségeinek és értékeinek elismerésül ezen a százados ünnepségen megjelent a magyar köztársaság elnöke és a demokratikus kormány több tagja.

A cél nemcsak a megemlékezés volt, a hála és elismerés zászlajának meghajtása azok előtt, akik 100 évvel ezelőtt az akkori nevelésügyi miniszterrel, Eötvös Józseffel az élen, egy világosan meglátják és megjelölték az egyedül helyes utat, hanem egyidejűleg megnyílt a negyedik tanügyi kongresszus is, mely egy évre, meghatározott idő alatt 19 szakosztályban állapítja majd meg a korszerű nevelés útját, módjait és eszközeit és megleszi az 1848 eszméihez hű javaslatait, közoktatásügyünk mai nagyérdemű irányítójának.

Az első tanügyi kongresszusról szóló első jegyzőkönyvben lapozgatva, öntudattal és örömmel állapíthatjuk meg, hogy röviddel azelőtt szabad és egyenlő jogú állampolgárokká elismert magyarországi zsidók is képviseltették magukat ezen a kongresszuson. Készségszerűen hála elismerésként ideiktatjuk a régen elköltözött neveit:

Kohn Salamon pesti izraelita tanító,

Kolinszky Adolf, a Pesti Izraelita Nevelő Társaság küldöttje,

Neumann Salamon budai tanító,

Rosenzweig Salamon pesti izraelita tanító,

Trauer Dani pesti izraelita tanító.

tekintélyükkel és minden erejükkel szálljanak szembe az antiszemitizmussal, amely újból virulens ható erőt gyakorol a legkülönbözőbb országokban. Kérjük a konferenciát, hogy tárgyalják le napirendjük keretében azokat a gyakorlati rendszabályokat, amelyekkel változtatni lehet a zsidókkal szembeni téves magatartáson. Meg kell találni az igazi keresztény tradíciók fenntartása mellett azokat a lehetőségeket, amelyek kiküszöbölik a helytelen szellemet. Biztosítjuk a konferenciát, hogy minden eszközzel segítségére sietünk abban az akcióban, amely hatáson kíván szembeszállni az igazi kereszténységhez méltatlan, sőtét tévtanokkal.”

Reméljük, hogy az ő szellemüknek megfelelően résztvevőnek a szellemi, lelki és gazdasági újjáépítés nemzeti és emberi szempontból egyaránt nagy jelentőségű munkában a mi szűkebb körünkhöz tartozó érdemes pedagógusok is, akik a megnyitó ülésen ugyancsak szépszámmal jelentek meg. Az előkről nem szólván, elég ha megemlítjük Goldziter Ignác és Kármán Mór neveit, akik koruk emelkedett szellemének megfelelően dolgoztak a magyar tudomány és tanügyi fejlődés érdekében. Illeszkedik a rövidesen ott diszlecek majd iskolánk homlokzatain is, mint névadó patrónusok, mint iránymutató eszményképek.

Bizunk abban, hogy új embernevelés, új embernevelés, igazi embernevelés indul meg, hogy „lemossuk a gyalázatot”, amely az emberi méltóságot, a magyar nemzetet és 1848 szent emlékét oly borzalmasan megcsufolta 1919 augusztustól 1945 januárig, — hogy új nevelőink segítségével a tiszta erkölcs a becsületesen dolgozó más nemzeteknek is mintául szolgáljon.

Hogy Magyarország 1945 tavasza óta a helyes uton jár, igazolja a magyar törvényhozás, igazolja a hidépitő, a mezőgazdasági és ipari munkás. A nevelőkön van most a sor, hogy az elgondolások megvalósuljanak, hogy a tényleg dolgozók, az újjáépítők példáját a fejlődésben lévő ifjúság fokozott erővel, szilárd elhatározással és megrendíthetetlen akarattal folytathassa.

PÁSZTOR JÓZSEF

SZOMBATFARTÓ intelligens leány szíven fizetési igaznyel. Irodai álmál válnál, üzletben kiszolgál. Jelfű: „Pre-és munkacérő”.

Két revolverlövés

Most 12 éve, 1936 júliusának utolsó napján revolverlövés dördült el a Nemzetek Szövetségének üléstermében. A delegátusok felugráltak helyeikről. Általános izgalom támadt. Mi történt? Kit öltek meg? Ki ellen követtek el merényletet?

Egy-két perc múlva kiderült, hogy a Nemzetek Szövetségének minden delegátusa él és csupán egy „idegen” haladoklik a folyosón, ahová a teremőrök kivitték... Ez az „idegen” pár perccel később meg is halt.

Stephan Lux egy ismeretlen férfi volt, az, aki maga ellen fordította fegyverét. Abban a percben, amikor örökre lehunyta szemét, Anthony Eden, Nagybritannia delegátusa, mint a Nemzetek Szövetségének elnöke, újból elfoglalta helyét a hangszórók közvetítették következő mondatát:

— Folytatjuk az ülést...

Az ülés folytatódott... Minden folytatódott. Jobban mondva: minden maradt a régiben. A Németországban lévő zsidóság üldözését továbbra is eltűrte a Nemzetek Szövetsége, amely egyfelől nem rendelkezett elég erővel Hitler birodalmának megrendszabályozására, másfelől pedig nem mutatott elég jóakaratot a még megmenthető zsidók megmentésére.

Stephan Lux azért röpitett golyót a mellébe és azért zavarta meg revolverdördüléssel a Nemzetek Szövetségének ülését, mert azt hitte, hogy ezzel a gesztusával lelkiismeretfurdalásra és lelkiismeretvizsgálatra indíthatja a delegátusokat, s így — egyetlen ember önkéntes halálhirdetésével — tízezrek és százezrek menekülhetnek meg a náci-gyilkosoktól.

*

Most tíz éve, 1938 júliusának egyik napján — akkor kezdődött az eviani konferencia — a genfi-tó egyik csónakjában ugyancsak revolverlövéssel végzett önmagával Hans Wolf.

A zürichi Israelitisches Wochenblatt közli Berkovits Zoltán emlékezeit erről az esetről, amely az eviani menekültügyi konferencia megnyitásának napján játszódott le és amelynek hőse egy huszonöt éves német zsidó orvosanhallgató volt.

Lakásán a következő sorokat találta:

„Torkig vagyok az emberi hipokrizissal. Ez az eviani komédia csak az emberek félrevezetésére szolgál. Közben a germán monstrum meggyilkolja hiteltvéreimet. Tiltakozni akarok az emberi lelkiismeret ilyen kigunyolása ellen.”

Hans Wolf nem tanult Stephan Lux hiábavaló öngyilkosságából. Azt hitte, hogy ami nem sikerült Stephan Luxnak, az sikerülhet neki. Arra gondolt, hogy az eviani delegátusoknak felébred a lelkiismeretük és lelkiismeretvizsgálatot tartanak a Genfi-tó csónakjában történt demonstrációs öngyilkosság után.

*

Stephan Luxot Genf mellett temették el. És — halála után sem történtek lényeges lépések az üldözött zsidók érdekében.

Hans Wolfot a lausannei zsidótemetőben helyezték örök nyugalomra. És — halála után is minden maradt a régiben.

A Nemzetek Szövetsége addig gazsulált Hitlernek és addig tűrte Hitler szorosított merényleteit Európa és a világ biztonsága ellen, amíg Hitler fel nem rugta az egész szervezetet.

Az eviani delegátusok pedig megvalázták az eviani konferencia ötletét felvető Roosevelt nemes intencióit, amikor — szívtelenül és cinikusan — bürokratikus módon nyultak a menekültügyi problémához.

*

Stephan Lux öngyilkossága után néhány nappal zajlott le Genfben a Zsidó Világkongresszus első ülészsaka, amelyen Nachum Goldmann parentálta el Stephan Luxot.

— Eljön a nap, — mondta — amikor Stephan Luxnak szobra lesz Németországban.

Ez a nap nem jött el. De Stephan Lux nem is vágyott

erre a németországi szoborra. Nem akarhatott emlékművet a gyilkosok országában. (Viszont: ha tudná, bizonyára nagyon örülne az Israelitisches Wochenblatt ama ötletének, hogy nevezzenek el Tel-Avivban utcát Stephan Luxról...)

*

Stephan Lux is, Hans Wolf is hiába dobta oda ifju életét. Naiv hősök voltak. Lelkesek és áldozatosak, mint az igazán naiv emberek, akik azt hiszik, hogy egy-két ember önkéntes halálával megválthatják száz-ek és milliók életét.

Sem Genfben, sem Evianban nem óhajtották meghallani a revolverlövések mélyebb értelmét. Genfben is, Evianban is

Egyesült az Országos Izr. Liceum és az Orsz. Rabbiképző Intézet gimnáziuma

A felekezeti iskolák államosításával kapcsolatban a magyar zsidóság e két nagymultu, országos jelentőségű középiskolája egy állami gimnáziummá alakult át. A vallás- és közoktatásügyi minisztérium az egyesítést a 104.733/1948 V. 2. sz. rendeletével kimondta és hozzájárult ahhoz, hogy ebben az új államosított középiskolában az eddig helyi tanterv szerint tanítanak tovább. E helyi tanterv szerint a héber lesz az első élő idegen nyelv és a judaisztikai tárgyakat is az eddigi óraszámban tanítják. Az így egyesült két iskola tanári testülete, kiegészülve a Rabbiképző Intézet teológiai tanáraival, biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy ez az új gimnázium mind a héber tárgyak, mind a világi tárgyak tanítása terén eredményesen fog működni. A helyi tanterv alapján az 1948/1949. tanévben a gimnázium négy felső osztálya továbbra is koedukációval, külön latin és reáltagozattal nyílik meg. E gimnáziumban a rabbi, hitoktató (nő) és héber nyelv-tanári (tanárnő) pályára készülő rendkívüli tárgyak keretében külön képzést nyernek. Az iskolát végzetik közül a rabbipályára készülő külön felvételi vizsgálat nélkül folytathatják tanulmányaikat a

mindent úgy folytattak, ahogy addig.

De Stephan Lux és Hans Wolf hősi halálának évfordulóján legalább annyit meg kell tennünk, hogy hogy felvessük a kérdést: ki a felelős Washingtonban és ki a felelős Londonban azért, hogy Németországban a gyilkosok elől esetleg távozható zsidókat nem fogadták be a világ más országaiba? Ki a bűnös abban, hogy Auschwitzba, Bergen-Belsenbe és a többi halálgyárba kerültek olyan emberek, akiknek módjuk lett volna kijutni a gyilkosok országából, ha a világ kitarja előttük kapuit?

Stephan Lux és Hans Wolf sirjainál — az idei évforduló alkalmából — tetemrehívjuk azokat a washingtoni és londoni politikusokat, akik úgy cselekedtek, mintha Hitler cinkosai lettek volna!

Rabbiképző Intézet teológiai (főiskolai) tagozatán.

Ugyanebben az épületben működik továbbra is az államosított Orsz. Izr. Tanítóképző Intézet V. osztálya is és gyakorló általános iskolája is, külön igazgatás alatt.

Az egy épületben működő egyesített új középiskola, valamint az általános iskola iránt mutakozó érdeklődésre való tekintettel az iskola igazgatósága kéri a volt növendékeket, valamint az újonnan beiratkozni szándékozókat, hogy az iskolába, illetve internátusba való felvétel biztosítása érdekében személyesen vagy levélbelileg jelentkezzenek az iskola irodájában, még beiratkozás előtt, számbavétel céljából. (VIII., Röck Szilárd-u. 26. II. em., a Rabbiképző Intézet igazgatóságánál.) Az intézettel kapcsolatos tanulólthozban szegénysorsu, jóelőmeneteli tanulók díjtanulni lakást és teljes ellátást nyerhetnek.

Ki ismeri?

A Zittai-i Izr. Hitközség titkársága (Ostsachsen) felhívja azokat a női hitlesvéreinket, akik 1943 és 1945 között a Zittai-műveltség, a Zittai mellett Kleinschanauban, koncentrációs táborban voltak (sok magyar zsidónő volt ott) és tudnak egy

Katharina Hellmessen

nevű SS-felügyelőnőről (született Zittanban, 1901 október 15-én), illetve viseit dolgairól, jelentsék a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának (VII., Sipulca 12.), amely a rendelkezésre bocsátott adatokat a zittai hitközség, illetve büntető hatóságok részére továbbítja.

VIGYEN MAGÁVAL
NYARALÁSRA IS EGY JÓ KÖNYVET
Dr. LANGER NORBERT
ÖTNYELVŰ KÖLCÖNKÖNYVTÁRÁBÓL
ANDRÁSSY-UT 58
ELŐFIZETÉS CSAK HETI HÁROM FORINT
Beiratkozás bármikor. Naponta cserélhet.
Minden újdonságot azonnal olvashat.

Zsidó mezőgazdasági telepek Erdélyben

(Az Uj Élet tudósítójától) Az erdélyi zsidóság körében a Romániai Zsidó Demokrata Népközösség kezdeményezésére nagy arányokban indult meg az átrétegződés munkája. Már számos zsidó mezőgazdasági telepet szerveztek és rendeztek be.

Kitünően működik a Nagykaroly határában létesített zsidó mezőgazdasági kolónia, amely dr. Deutsch Mártonnak, a Demokrata Zsidó Népközösség nagykarolyi elnökének buzgóssága folytán jött létre. A telepen 27 zsidó család dolgozik. Ezek a családok azelőtt részben kereskedéssel foglalkoztak, részben segélyekből vagy alkalmi munkából tengték életüket. 87 hold földet művelnek most meg. Az idén már minden talpalatnyi helyet felszántottak. Különösen virágzik a miniaszerű konyhakertészet. A gyümölcsfákat ugyan fagykár érte, de a vetemények jó eredményt ígérnek. Látástól vakulásig tart a munka Halasitz Jenő gazdasági felelős vezetése alatt. A konyhát Jurovits Bella vezeti. Mindenki kétfogásos ételt kap. A raktárt Guttman Mór egykori kereskedő kezeli, Kaufmann és Fried mérnökök fektették le a könyvelést, amelyet a legpontosabban vezetnek. Az istállókat Benedek Dezső istállóőrök irányítja. Szakszerű lötenyésztés folyik. Jelenleg a dohányültetési munkálatokat végzik. A telep vezetői és munkásai egyaránt nagy lelkesedéssel dolgoznak és boldogan illeszkednek bele új foglalkozásukba.

Kiváló hírnevet szerzett rövid idő alatt Kolozsvár közelében Apahida községben szervezett zsidó átrétegződési telep. A Romániai Magyar-Szó munkatársa a napokban látogatást tett az apahidai zsidó mezőgazdasági kolónián és különös melegséggel írja le mindazt, amit ezen a telepen látott. Az „új parasztok” ezelőtt ügynökök, kereskedők, tisztviselők voltak, de ma már teljesen betanultak a mező munkába. A gazdaságot Gyárfás Imre vezeti. Lucernát, szójababot, kenderet, zöldséget, cukorborsót termesztenek.

— Március 15-én érkezünk erre az elhanyagolt birtokra — mondja a vezető. — Tele volt kővel, fűvészárkokkal, gazzal. Az épületekbe becselt az eső. Nyolcvan napig szárazság volt, motoros pumpával harcolniuk ellene. Az istállóban 10 lötenyész-kocánk van, hét lovunk, fenn a heggyen 112 juhunk. A sajtot magunk csináljuk. Algai borzderes

teheneink átlag 16 litert adnak naponta. A bikaborjunk csodájára jár az egész környék. Hét hold lucernát vetettünk. Naponta több ezer lejért aduak el zöldséget. A kolozsvári piacon a mi cukorborsónk a legjobb. Van okunk az optimizmusra. Két év múlva édenkert lesz itt Apahidán.

Markovics Miklós az „Általános felelős” ezeket mondja:

— Boldog vagyok. Balkézfajemet a deportálás alkalmával vesztettem el robbanás miatt. Nagynehezen menekültem meg. Még nyár közepe van, de már készítjük a téli programot. Trágyakioldás, 130 hold felszántása, amíg az időjárás engedi. A kertésznek 120 alakos melegágyra van szüksége. Nemcsak palántákat akarunk, de primőröket is szándékozzunk termelni. Az asszonyok előtt ott áll a sok kenderfonás. Aztán kultúrelőadások, kurzusok.

Mialatt az újságíró beszélget, a gazdasági felelős kiadja a parancsot:

— Husz ember megy a szénához. Ház ember a szedésekhez. Kettő marad az állatorvosnak segíteni.

Amerre a szem ellát, mindenütt paradicsom, krumpli, káposzta, borsó, karfiol, zöldbab látható. Hátul, a földek végén, a kertészarok és motor, amely a vizet hajtja. A táblákon folyik a gyűjtés. Hagymát, zöldbabot, sárgarépat szednek össze.

Az erdélyi zsidóság körében egyre terjed az átrétegződési akció, amit a román kormány készséggel segít elő. A gazdasági helyzet megváltoztatása és a kereskedelmi élet átalakulása indokolta is teszi, hogy a zsidó társadalom új termelő pályákat keressen. A készség és munkakedv nem is hiányzik. Az egykori kereskedők, ügynökök, könyvelők, segédek kitűnő gazdákka válnak, fáradhatatlanul dolgoznak, a közösségi termelést és elosztást megkedvelik. Remélik, hogy a nagykarolyi és apahidai példa egymásután fog követőkre találni.

Forbáth és Révész

V., Teleki Pál-utca 26
Telefonszám: 121-918

Összes rendszerű író- és
számológépek állandóan
raktáron

Szakszerű javítóműhely

Sopron zsidóságának hármass gyásza a hagyományos három gyász hét elején

Egyezerhatszáz vértanuja emlékének hármass gyászünnepélyével áldozott a soproni zsidó hitközség. Kezddött az első: Tamuz 17-ének előestéjén, közvetlenül a szombat beköszöntése előtt. Felavatták a templom előcsarnokában a jobb falba beillesztett emlékművet, amely örök emlékeztető, márványba véselt betűvel hirdeti a soproni vértanúk számát és szerény szimbolizmusként a számok rengetegében egy olyan népes család pusztulását, amelynek csak egyetlenegy tagja maradt meg 34 közül. Ez a pokolból megmenekült férfi helyezte a falba az emlékművet.

Czitron József főrabbi bevezető héber ima után meggyújtotta az emléklángokat, majd a község néhány vezető tagja a mécseseket. A főrabbi rövid megindító beszédében a Talmudból vett egyik találé, a sírkövekről szóló, példából kiindulva siratta el és idézte a lelkek elé a vagonokba zsúfolt, megkínzott, meggyilkolt és megégett embereket: csecsemőket, asszonyokat és agokat. A beszéd után a község bement a templomba az esti imához.

Másodszor: Tamuz böjtnapján gyűlt össze a gyászoló község az ujonnan emelt temetői szertartási épület főcsarnokában, ahol a keleti falon egymás mellé és egymás fölé rakott márványlapokon az elpusztított és gázkamrába küldött soproni embeerek nevei szinte végtelen sorokban olvashatók. Három, közösségével a halálba indult valódi listavezető nyitja meg a sok névvel borított hármass oszlopot. Pollák Miksa dr. főrabbi és neje, a jobboldali Müller rabbi, a baloldali Rosenberg rabbi neve kiált felénk. Alattuk és utánuk egész családok nevei sorakoznak az egyének mellett. A lélekbe markoló ünnepséget Hoffler Richárd dr. elnök, egyszerű, de annál mélyebben ható szavai nyitották meg, miután a Házkarát is bevezető szöveg hangjait elhallgattak Schaechter Dávid kántor ajakán.

A főrabbi ünnepi beszéde mélyen meghatotta a szíveket. Weinberger Ernő titkár rámutatott egyes oszlopok vételezésére, amikor a vész felhői tornyosultak a zsidóság fölé. Elismeri néhány, nagyon kevés emberies gondolkodású és aszerint is eselkvő egyén érdemét. 400 tizenéves éven aluli gyermeket hajszoltak a halálba, egy egész elemi iskola 150-nél nagyobb száma növendékcsere szűnt meg létezni. A templomban szimbolizmusként, a nagy tragédia szemléltetésére egy család szinte teljes pusztulását kiállta többek között néhány betűjével az emlékkő, itt a temetőben egy iskola elpusztulását idézte a szónok.

Majd Hacker Iván dr., a szombathelyi neológ hitközség elnöke,

a VIII. községkerület nevében szólalt fel és jelezte az utat, amelyen a szomszédos városba jött; abba, amelyik mindig szoros kapcsolatot tartott Szombathellyel. Ez az út a magyarországi zsidók igazi mártír-útja. Ott voltak a nyugati határszélen, a koncentrációs-, a haláltáborok, ahonnan ezrével hozták a pesti temetőbe a felismerhetetlen hullákat. Az elnök beszédében a jövőre utalt és figyelmeztetett, hogy az antiszemitizmus, lázmérője a fasizmusnak. Ez a mérő most is emelkedést mutat.

Végül Davidovits Lajos, a Chevra Kadisa vezetője, akinek a templomi táblák befestése is köszönhető, és aki már az első időkben a szerencsétlen elpusztítottak sírhelyei után kutatólt, átvette a táblák őrzését.

A kora délutáni órában harmadszor gyűlt össze a gyászoló községnek egy része a Sopron mellett lévő Fertőszentmiklós községben, hogy ott felavassa azt az emléktáblát, amelyen az egész kis község pusztulása jut kifejezésre a márványba véselt nevekben. Ötvenhárom tagjának, az egész kis közösség halálba kergetett embereinek, férfainak, asszonyainak és gyermekeinek nevét örökíti meg e helyütt is a márvány. Ennek a kis gyászünnepélynek a kerete is hasonló volt. Imá vezette be a főrabbi beszédét, éppenúgy, mint a soproni temetőben, hosszabb héber ima alkotta a befejezést és utólagára a Kaddist mondta el a rabbi és közönség. Mint újabb momentum, jelentkezett azonban Weinberger titkár beszédében az a passzus, amelyben felszólítja a szinte zsidó nélkül maradt községben annak keresztény vezetőjét és minden egyes lakóját, hogy őrizze és óvja ezt a követ, amelyik bár zárt területen van, mégis — sajnos — védelemre szorult, mert nem egy helyen, már merényletet követtek el a követ ellen is, amelyek zsidó vértanúk halálát és gyászos pusztulását örökítik meg. A község jegyzője magára vállalta a község nevében ezt a kötelezettséget, és megígérte, hogy minden lakó tiszteltet fog áldozni a halálba hurcolt szerencsétlenek emlékkövének.

Öt. Fertőszentmiklós községben, hallottuk még Kerpel Gyula vádoló beszédét. Ő is ama kevesek egyike, akik végigszenvedve az auschwitzi és németországi poklot, életben maradtak. Megemlékezett, mint Weinberger titkár, egy Sopronból odaszármazott egész kiirtott családról, ő egy tisztes kisfiúról, aki már a vagonban is hős lélek módjára viselkedett és törődött a nála fiatalabb gyermekekkel. Inkább nekik engedte át azt a néhány csepp vizet, amit a lelketlen beszállított engedélyeztek a forró nyári időben a vagonokba gyömöszölt embereknek. (Gj.)

Hirek Jiszraelről, a Zsidó Államról

Az izraeli kormány szilárd és haladó szellemű külpolitikája —
Ben Gurion békefelhívása az arabokhoz

A győzelmes harcok után beállt fegyverszünet egyrészt lehetővé tette az izraeli kormány számára az államapparátus kiépítését, másrészt időt adott arra, hogy szilárd és szociálistá államhoz méltó külpolitikát építsen ki. A harcok második — kilencnapos — szakaszában aratott győzelem megfelelő erkölcsi és katonai tökélt biztosítottak az új külpolitika határozott tartására.

Ben Gurion, az ideiglenes izraeli kormány miniszterelnöke az államtanácsnak adott politikai beszámolójában békeszöveget írt az arab államokhoz és többek között a következőket mondotta:

Most, hogy erőnk megnövekedett, minden lehetőséget ki kell használnunk arra, hogy megtaláljuk a közös elvet arab szomszédainkkal a felveggyük velük a közvetlen kapcsolatot a „békétől” közbejötté nélkül. Ha az arab népek szövetséget kötnek Izraellel, ez megszabadítja őket az idegen hatalmak kizsákmányolásától és a rabszolgasorsától. Másrészt annak is tudatában vagyunk, hogy Izraelben csak az arabokkal együttműködve lehet tartós békét teremteni. Izrael ezért egyenjogu lársként békét akar szomszédjaival. Csak

Izraellel történő szövetségben lehet felszabadítani a Közelkelet államait. A fegyverszünetet azért fogadtuk el, mert meg akartuk mutatni, hogy éppen olyan gondot fordítunk a béke lehetőségeinek megteremtésére, mint a rákérletszerűt háború folytatására. De egyetlen alkalommal sem fogunk elmulasztani az arabokkal történő közvetlen kapcsolatot felvételére, hogy elérjük a semita népek együttműködésének nagy történelmi célját.

Ben Gurionnak ez a felhívása, amely a Közelkelet egyedül helyes politikájának útját jelöli meg — mert az érdekelt népek és nem az imperialista hatalmak céljait tartja szem előtt — egyelőre még kevés visszhangra talált a feudális urak vezetés alatt álló államokban. De bizonyos jelekből arra lehet következtetni, hogy az elnyomott arab tömegek kezdik látni, kinek az érdekében gyújtották meg a háború tüzeit a Közelkeleten. Nem kétséges, hogy a felvilágosodás nagyobb mértékű elterjedésével nem lesz semmi akadály az arab államok és Izrael közelkeleti szövetségének. Ez Izrael és az egész oly sokat szenvedett Közelkelet külpolitikájának a közel vagy távoli jövőben egészen biztosan kihatoló képe.

Shertok határozott hangú válasza Bernadotte felhívására

Mint ismeretes, Bernadotte jelenlegi küldetését arra használja fel, hogy az erőket lehetőleg egysíriyba tartva, szeptember 21-ig megakadályozzon minden lényegesebb lépést Palesztinában. A békétől ugyanis a szeptember 21-i UNO-közlönyére új Palesztina-tervezetet készít, amely énkényként számol ugyan Izrael államának megalakulásával, annak szabadságát azonban jelentékeny mértékben korlátozni szeretné. Eddig még ismeretlen javaslatához természetesen új kétharmados többséget kellene majd szerezni, ami annál nehezebben képzelhető el, mert az UNO alapokmánya szerint az UNO nem hozhat olyan határozatot, amely meglévő állam függetlenségét korlátozhatná. Többek között ezért is volt olyan fontos, hogy 1948 május 14-én a Jisuv vezetői kihírdették a Zsidó Állam megalakulását. S ezért döntő fontosságu az a tény is, hogy az új Zsidó Államot már olyan sokan elismerték. Bernadotte természetesen igen lassu ütemben folytat

tanácskozásokat, s jelenleg elsősorban Jeruzsálem katonai kiürítése, valamint az izraeli területéről elmenekült,

illetve elhurcolt arabok visszaszábrésének kérdése érdekli.

Bernadotte Shertokkal többször tárgyalt. E tárgyalásokra az államtanácsal történt meg egyezés alapján az izraeli külügyminiszter részletes jegyzékben válaszolt.

A jegyzék hangja a megértsődött zsidó nép gerinces magatartásának a hangja.

A jegyzék közli, hogy bár elvileg nem ellenzi az izraeli kormány Jeruzsálem katonai kiürítését,

az elmult belek tapasztalat után már a Jisuv nem egyezik bele abba, hogy Jeruzsálemet nemzetközi várossá nyilvánítsák.

A jegyzéknek ez a tétele, a Jeruzsálemmel kapcsolatos izraeli hangulatváltozásnak az ered-

ménye. Közvetlenül a fegyverszünet életbelépése előtt olyan katonai tervet dolgoztak ki, amelyek az egész óváros visszafoglalását tervezték, a terv végrehajtását csak a hiptelen fegyverszünet akadályozta meg.

A közvélemény nyomára alatt az izraeli kormány kénytelen volt az óvároson kívül egész Jeruzsálemet a Zsidó Állam részének nyilvánítani és annak lakóit izraeli állampolgároknak minősíteni.

Ennek az elhatározásnak egyik jele az, hogy az izraeli kormány nevezte ki Jeruzsálem katonai kormányzóját.

Shertok jegyzéke a továbbiakban bejelenti, hogy az 1947 november 29-i döntés óta bekövetkezett események alapján az izraeli kormány nem tekintheti az UNO-döntésben megállapított határokat véglegesnek, hanem azokat új megfontolás tárgyává teszi.

A bekövetkezett harcok megmutatták, hogy Izrael államának biztonsága megköveteli az arab befűremlések megzsmatását és biztonságát övezetek kialakítását az izraeli határok mentén.

A jegyzék legfontosabb része az az elmenekült arabok problémájával

foglalkozik. Az izraeli kormány az elvitt és elmenekült 300.000 izraeli területről származó arab visszatérésének kérdését csak a palesztinai probléma végleges rendezésének keretében hajlandó megtárgyalni. Shertok rendkívül szellemesen és politikai ügyességgel Bernadotte érveit használta fel az arab hontalan személyekkel kapcsolatban. A jegyzék leszögezi, hogy az arabok már csak azért sem térhetnek vissza a végleges rendezés előtt, mert ezt a fegyverszüneti szerződés nem engedi meg. Bernadotte a zsidó displaced person-okkal kapcsolatban ugyanis mindig arra hivatkozik, hogy a zsidó bevándorlás megváltoztatná az egyik fél javára a jelenlegi katonai helyzetét és azt ezért korlátozza. Shertok jegyzéke megállapítja, hogy 300.000 arab visszatérése, az arabok katonai helyzetét javítaná,

amit pedig a fegyverszünet

bernadotte-i értelmezése megtilt.

A jegyzék a továbbiakban hangsúlyozza, hogy az arab államok és az őket támogató hatalmak agressziója következtében kerültek el ezek az arabok régi lakóhelyükről. Az arab államok nem ismerték el Izraelt, és az arab tömegeket katonai céljaik megvalósítására csábították, vagy hurcolták el; amikor azonban háboruban az arabok yereséget szenvedtek,

most az el nem ismert izraeli államtól várják az általuk okozott kedvezőtlen arab helyzet megjavítását.

A jegyzék a továbbiakban rámutat arra, hogy az adott körülmények között az elszállított arab tömegek visszaengedése politikai, gazdasági és biztonsági okokból nem engedhető meg. Csak

ha majd a végleges békét sikerül megkötni az arab államokkal, akkor szűnik meg az elkerült arab tömegek ellenséges magatartásának alapos gyanúja.

A 300.000 elkerült arab kérdése jelentős fegyver az izraeli kormány kezében, az elkövetkező tárgyalások folyamán.

E tekintetben talán még a katonai vereségeket is súlyosabb helyzethez kerülnék az arab államok,

mert a hontalan tömegek politikailag és gazdaságilag is súlyos terhet jelentenek számukra. Az izraeli kormány számára azonban egyrészt az arabok eltávolítása csökkentette az ország nemzetiségi problémáit, másrészt a 300.000-es tömeg ellentételt jelent a zsidó D. P.-k vonalán.

Felülös helyről szerzett értesülés szerint az izraeli kormány esetleg fel fogja venni a békétárgyalások folyamán a lakosságcsere kérdését az elmenekült 300.000 arab helyébe 300.000 arab államokban élő zsidó leszhajlandó befogadni.

A jegyzék továbbiakban rámutat arra, hogy a Biztonsági Tanács jegyzékében is elismert arab agresszió jelentékeny károkat okozott Izrael államának. Ezért a

békétárgyalások folyamán Izrael az okozott károk megtérítését fogja követelni az arab államoktól.

A jegyzék végül bejelenti, hogy az izraeli kormány

a bevándorlás kérdésében semminemű korlátozást nem ismer el.

A Biztonsági Tanács a héten tárgyalta Sziáruuk azt a javaslatát, hogy a Palesztina-kérdést utalják a nemzetközi bíróság elé. Az UNO-határozat megsonmisi-tását célzó javaslatot Anglia és csatlósai erősen támogatták, azonban a Biztonsági Tanács nem szavazta meg. A Szovjetunió és Ukrajna megbízottainak „nem” mel történő szavazása döntötte el a kérdést. Ez alkalommal az USA is a Szovjetunióval együtt szavazott.

BALLON átlátszó-,
eső-, vihar- és
lődenkabát
Márton és Szász V. Gróf Teleki
Pál-utca 8.

A kilen napos harcok végleges hivatalos mérlege

Palesztinából a fegyverszünet ellenére időnként hadieseményekről érkezik jelentés. Különösen a déli és a középső frontszakaszról érkeznek tudósítások a fegyverszünet arab megszegéséről. Minden alkalommal a nevei településekre, valamint a Jeruzsálembé küldött élelmiszerconvoyok meglátadásáról van szó. A fegyverszüneti határozatok értelmében az izraeli kormány jogában áll élelmiszerutánpótlást küldeni Jeruzsálembé és a távoli településekre. Az arab fegyverszüneti sértésekre a Védelmi Hadsereg természetesen mindenütt fegyveresen válaszolt.

Most lették közzé zsidó részről a kilen napos háború végleges hivatalos mérlegét. A palesztinai harcokban mintegy 30.000 arab katonát vett részt. Ezeknek legalább 20%-a elesett, megsebesült, vagy fogságba esett. Jelenleg 5.000 arab katonát van izraeli fogságban. Az UNO-határozat alapján megvonni határokat figyelembe vételeivel az izraeli csapatok 1297 km²-t foglaltak el arab

területekből, míg az arabok csak 331 km²-nyi izraeli területet tartanak megszállva. Az izraeli csapatok izraeli területen kívül tizenhárom arab várost és tizenkét arab falut foglaltak el. A legnagyobb döntő vereséget szenvedtek az egyiptomi csapatok, amikor négy hadosztállyal támadtak. Veszteségük mintegy 4.000 ember. A Palesztinában állomásozó három ezer főnyi arab légióból a 9 nap alatt 660-an estek el, illetőleg kerültek fogságba. A légiónak ez a több mint 20%-os vesztesége azt eredményezte, hogy kiképzellen önkénteseket kellett harcba vetnie. A legjelentékenyebb vereséget a kaukázusi hadsereg szenvedte. Ez a hadsereg eredetileg három ezer emberből állt, többnyire palesztinai rablóbandákból, valamint német, jugoszláv, angol, perzsa és török fasizta zsoldosokból. A Védelmi Hadsereg teljesen szétverte kaukázusi csapatait és a megmaradt 800 embert teljesen szétszórta.

Rabbi Fischmann Nazarethben

Az izraeli vallásügyi miniszter, rabbi J. Fischmann, dr. Herzog főrabbi kíséretében, Nazaret elfoglalása után azonnal a városba aietett, hogy gondoskodjék a katonai hatóságoknál a keresztény szent helyek biztosításáról.

Mindenestre jellemző, hogy amíg keresztény angol tisztiek a jeruzsálemi szent helyek lerombolásához, vagy megrongálásához jelentékeny mértékben hozzájárultak, addig az izraeli vallásügyi miniszter első dolga Nazaret elfoglalása után a keresztény szent helyek biztosítása volt. A miniszter a városba érkezés után magához kérte a latin, görög, katolikus és ortodox egyházak, valamint a franciskanus rend vezetőit és az izraeli kormány nevében ünnepélyes ígéretet tett az összes vallásos helyek hivatalos védelmére. A miniszter bejelentette, hogy minisztériumában két külön ügyosztály alakul, a keresztény és moszlim vallási ügyek gondozására és felhívta az egyházak képviselőit a vallások közötti megértés ápolására. Rabbi Fischmann felhívását a következő bibliai verssel fejezte be: „Vajjon nem egy Isten teremtet bennünket? Hát nem ugyanazon Atyának vagyunk gyermekei?” Rabbi Fischmann hasonló látogatást tett az elmúlt napokban

Ramle és Jaffa vallási vezetői-nél is.

Az aijja hírel

A bevándorlásügyi minisztérium Tel-Aviv-ban kiadott jelentése szerint az első fegyverszünet tartama alatt 13.000, az Állam felállítására óta összesen 18.000 új bevándorló érkezett az Országba.

Az ifjúsági aijja ügyosztálya jelenti, hogy Izraelben jelenleg 13.000 gyermek tartózkodik, az ifjúsági aijja gyermektáborában a szervezet

a polgári év végéig még 12 ezer gyermek aijjájáról kíván gondoskodni.

Szeptemberben új gyermektáborok nyílnak meg Haifa közelében.

Münchenből 660 hontalan személy, köztük 165 gyermek indult el július 16-án Izrael felé.

Ez volt az első alkalom, hogy a németországi táborokból izraeli beutazási engedéllyel rendelkező csoport aijjázhatott.

Az angol hatóságok hozzájárultak ugyan ahhoz, hogy a ciprusi internáltak közül azok, akik nem tartoznak a katonai korosztályok közé, izraeli hajókon ellagyhassák a szigetet, 11.000 férfit és női azonban

továbbra is fogvatartottnak a táborokban. Eban, az izraeli kormány képviselője tiltakozott a

Biztonsági Tanácsban Anglia törvénytelen, minden jogi alapot nélkülöző magatartása ellen.

A hivatalos izraeli zászló és címer

Sherlok külügyminiszter bemutatja az államtanácsnak a 164 pályázat közül kiválasztott legjobb zászló- és címertervezetet. Az államtanács a javaslatot elfogadta.

A 120×80 cm-es hivatalos állami zászló alapszíne kék, közepén fehér csíkon hét arany csillag látható. A hét csillag Herzl tervezte volt és az a Zsidó Államban bevezetendő hétórás munkanap szimbóluma. A 100×85 cm-es állami címer alapszíne ugyancsak kék, sárga szegéllyel, tetején 20 cm-es sárga szegélyen ugyancsak a hét csillag látható, közepén a hétágú Menorával.

Megállapították az izraeli hadsereg tisztségeinek hivatalos héber elnevezését is. A Védelmi Hadsereg rangfokozatai nem pontosan felelnek meg az általános katonai rangfokozatoknak, minthogy a védelmi hadsereget nem az idegen hadseregek mintájára szervezték meg. A hadtestparancsnok neve: Rav Aluf, ami eredetileg csak 1000 ember feletti parancsnokságot jelentett és a későbbi bibliai korszakban általában a parancsnokot, az uralkodót jelenték ezzel a megjelöléssel. Az ezredes neve: Aluf. Az alezredes és az őrnagy neve: Rav Szeren és Szeren, ami eredetileg filiszteus nemesi jelek kifejezése volt. A százados, főhadnagy és hadnagy neve: Rav Szagan, Szagan Rison és Szagan, a babiloni fogság idején használt tiszteletbeli rangjelzésből.

A hivatalos jelentésekben különösen a Biztonsági Tanács üléséről szóló jelentéseinkben sokszor szerepelt Aubrey Solomon Eban őrnagy neve. Eban 1915-ben, Fokvárosban született. 7 éves korában családjával Londonba költözött. Anyja Szokolov titkárnő volt. A Cambridge-i egyetem keleti tudományok fakultásán tanult, majd Weizmann titkára lett. A háborúban Rommel ellen küzdött és az őrnagyi rangot érte el. A háború befejezése után a közelkeleti arab tudományos intézet tanára lett. Innen emelte ki ismét Weizmann és küldte el Izrael kormányának képviselői között Lake Success-be. Eban a zsidó-arab együttműködés gondolatának híve.

New-Yorkban fiatal képzőművészek, írók és zenészek abból a célból tömörültek, hogy Izraelben művészetek kvucája címen közösségi települést létesítsenek. A csoport, melynek husz tagja van, azt tervezi, hogy Jisraeleben kvucat alakítanak s a közösségi települések megszokott munkája mellett szabad idejüket a művészetnek szánják. Az a véleményük, hogy a közösségi életformában művészetükkel

jobban fejleszthetik ki. Céljuknak megfelelően már aijjájuk előtt is Haksarán tömörültek.

Az izraeli kormány kiadta rendelkezéseit az október 1-én alkotmányozó országgyűlés választásainak előkészítésére.

Golda Mayerson Izrael moszkvai követe autóbalesetéből felépülve, vasárnap indult el állomáshelyére.

Formai okokra való hivatkozással Izrael sportolói nem engedte indulni a londoni olimpián. (GELLERT)

„Palesztina-szótár.”

Az Országos Izraelita Tanító Egyesület kiadványai sorában, Gellért Endre és Zsoldos Jendő szerkesztésében, izléses kiállítású „Palesztina-szótár” jelent meg. Most, hogy a Palesztina-probléma a napilapok első oldalára került s új fogalmakkal, nevekkal ismeretlik meg az olvasót, nagyon időszerű volt ennek a szótárnak a megjelentetése, amely azt a célt tűzte ki, hogy „elhárítsa az olvasó elől, az idegen nyelvről utjából, a megismerés akadályait”. Mi az értenek a szó-tárnak? Hogy tárgyilagoss, elfogulatlan, adatai pontosak és hi-telesek. A politika, irodalom és gazdaság Palesztinával kapcsolatos fogalmait megmagyarázza: lefordítja a köztudatba áment héber szavakat, amelyeket az új-ságok gyakran közölnek, a szónokok emlitenek, a közönség is gyakran használja, de nem ismeri az értelmét. A munkatársak sorában ott látjuk a magyan zsidó kultúra ismert művelőit: Ben Jisrael, Epstein Ákos, Ger-vai Sándor, dr. Gonda László, dr. Grosinger József, Grünwald Fülöp, dr. Hahn István, dr. Herskovits Fábán, Hunwald Árje, dr. Kardos László, dr. Komlós Ottó, Péterfi Smuel, dr. Rácz Jendő, dr. Richtmann Mózes, dr. Scheiber Sándor, dr. Szőnyi Géza, Wachsbarger Mózes, Widder Salamon és Wolf Cvi.

Bizonyos könyvekkel kapcsolatosan a propaganda azt állítja, hogy minden kultúrát szerető ember asztalán ott kell lennie, erről a „Palesztina-szótárról” jó lélekkel és tárgyilagossan elmondhatjuk, hogy zsidók és nem zsidók részére egyaránt hasznos segédesszköz korunk egyik legiz-galmasabb és a zsidóság számára sorsdöntő kérdésnek, a Palesztina-problémának a megismeréséhez. Egy nagyon jól tájékozott utítárshoz hasonlít ez a szótár, aki minden felmerülő kérdésre tömör és helytálló választ ad.

**Minden munkaalkalmat
jelentsen be a DEGOB
információs osztályán**

Bethlen-tér 2. I. 36. Tel.: 224-866, 224-868

Nagyfontosságú kérdéseket tárgyalt az Önállósító Hitelszövetkezet első taggyűlésén

A magyar kormány hathatósan támogatja a magyar zsidóság termelőmunkáját

A magyar zsidóság egyetlen építő pénzintézménye az „Országos Hitelszövetkezet”, az elmúlt héten tartotta első taggyűlését, amely alkalmával a maradék zsidóság igen súlyos gazdasági problémái velődtek fel. Ezeknek a problémáknak mielőbbi megoldásától függ a zsidó életnek kialakítása és éppen ezért a gyűlésen elhangzottak nem maradhatnak visszhang nélkül.

A felszólalások legtöbbször megállapítható volt, hogy amíg az amerikai zsidóság történelmi jelentőségű felemelkedésében ügyekszik a magyar zsidóságot is új élet kezdésében segíteni és amíg a vidéki zsidóság óriási erőfeszítésekkel törekszik a sorsközösség kötelezettségének eleget tenni, addig a budapesti zsidóság nem kapcsolódott be kielégítő módon a szövetkezeti részjegyzésbe. Hogy ez milyen nagy mértékben helytelen, mi sem bizonyítja jobban, mint Mr. Jacobson igazgatónak a gyűlésen tett nagyfolyosságu bejelentése. A Jöint magyarországi igazgatója közölte, hogy a magyar kormány az „Önállósító Hitelszövetkezet” termelői munkájának fokozásához háromszázezer forintot szavazott meg. Ez az anyagi készség egyben a magyar kormánynak a sokat szenvedett maradéknyi zsidósággal kapcsolatos megértő álláspontját is dokumentálja.

A gyűlést

Bónis József,

az „Önállósító Hitelszövetkezet” elnöke nyitotta meg, aki vissza-pillantást vetett a magyar zsidóságnak a szövetkezet hadsereg hozta felszabadulást követő életének kialakulására, amelyben a legnagyobb része volt az A. J. D. C.-nek, mert hisz ettől kapott és kap ma is támogatást. Vázolta azt az utat, amelyen az idősebben szükséges volt improduktív támogatástól az „Önállósító Hitelszövetkezet”-en át az önszerveződésig eljutottak. Üdvözölte a munkának irányított, a gyűlésen megjelent Propper Sándor O. Sz. K. ügyvezető-helyettesét, Kresta Ferenc igazgatót, az amerikai zsidóság megbízottjait: Mr. Jacobson igazgatót, valamint helyettesét Mrs. Beatrice Vulcánt és Mr. Berkowitzt, a rekonstrukciós osztály vezetőjét, továbbá a magyar zsidóság reprezentációját Stöckler Lajost, az Izr. Orsz. Irodája, Kahan Frankl Samut, az Ortl. Izr. Közp. Irodá: Bisserliches Mózes, a M. C. Sz. és dr.

Szűcs Gézát az O. Zs. S. B. elnököt, Utána Lieberman Albert gépikötő a kisipar létjogosultságát és a szövetkezetek megalakításának fontosságát ismertette, majd Propper Sándor, az O. Sz. K. ügyvezető igazgatója behatóan mulatott rá a magyar zsidóságnak a termelői rétegbe bekapcsolódásának jelentőségére.

Bíró László,

a szövetkezet ügyvezető igazgatója rámutatott a Jöintnek áldozatkészségére és arra, hogy mit jelent egy a budapesti, mint a vidéki zsidóságnak a részjegyzési vállalása. Az amerikai zsidóság öltözését adja minden lejegyzett részjegyzőnek, tehát ilyen mértékkel kell szem és szív előtt tartani a részjegyzést. Az „Önállósító Hitelszövetkezet” öt hónap alatt 2.500.000 forint egyéni hitelt nyújtott kisegyzetnek alapításához, ugyanezenkor 800.000 forintot szövetkezeteknek bocsájított rendelkezésére. A kölcsönöket általánosságban mindenki igényekzik pontosan visszafizetni és így a kihitelezés folyamatos. Ez annál is nagyobb jelentőségű, mert ezidőszáig is mintegy kétezeröt száz kölcsönkérés vár elintézésre, ami azt jelenti, hogy körülbelül tízenkétezer magyar zsidónak kell önfenntartását e pillanatban lehetővé tenni. Ezideig kilencszáz hiteligenlyést elégitettek ki. A munka fokozása, egyben szélesebb alapokra fektetése kizárólag a részjegyzéstől függ, mert az A. J. D. C. eddigi támogatásának megtartása, sőt, remélhető fokozása kizárólag attól függ, milyen mértékben tesz, ha akár áldozatok árán is eleget a magyar zsidóság önmagával szembeni kötelezettségének.

Mr. Aaron Berkowitz,

a rekonstrukciós osztály igazgatója rámutatott arra, hogy a Jöint eddig is többmillió forintot folyósított a szövetkezetnek azért, hogy a magyar zsidóság

új élet kezdéséhez segítséget nyújtson.

Amidőn ezt mondom, — folytatta Mr. Berkowitz — nem mulaszthatom el, hogy elismerésem ne fejezzem ki szövetkezetünk tagjainak, akik igen gyakran olyan százfórtos részjegyeket jegyeztek, amelyeknek összegét nehezen tudták megalkarítani. Ismerem jól a magyar zsidóság korlátozott anyagi lehetőségét, de azt is tudom, hogy akarattal és sorsközösségi vállalással sok minden jót lehet elérni. Ha a zsidóság széles rétege nem támogatja volna ezt az intézményt, úgy nem jöhetett volna soha létre. Tudom azt is, hogy a magyar zsidóság egyre inkább megérti és magáévá teszi a szövetkezeti eszmét, hisz gazdasági érdeke természetesen irják elő a jövőjének útját. Minél több termelő, minél több építő szövetkezetet kell felállítanunk, mert annál több ma még kereset nélkül álló dolgozni tudó hittelvőnk tud kenyérhez jutni, egyben munkájával a társadalomnak, az országnak hasznára lenni. Ugy a fővárosi, mint a vidéki zsidóság gazdasági problémáját egyforma igyekezettel törekszünk megoldani és ezért az ország 6 különböző centrumában irodát állítunk fel. Ezek a vidéki irodák éppen olyan gondos alapján segítik termelői munkához a körzetükhöz tartozó zsidóságot, mint amilyenek ezt a munkát mi a fővárosban véggezzük.

Mr. Aaron Berkowitz beszéde végén köszönetet mondott a Szövetkezet igazgatóságának, felügyelőbizottságának és valamennyi munkatársának, akik olyan fáradhatatlanul teljesítik feladatukat. Utána

Mr. Jacobson,

az A. J. D. C. magyarországi igazgatója emelkedett szólásra és többek között a következőket mondotta:

— Büszkeség és öröm érzése.

vel üdvözlöm a mai értekezletet és karfarsam, a jelenlevő Mrs. Beatrice Vulkan helyettes igazgató egyetért velem azzal, amit mondani kívánok.

— Ez az összejövetel szimboluma annak a hármas együttműködésnek, amely a magyar zsidó elosztódás — neológok, ortodoxok és cionisták — között, valamint a magyar kormány és amerikai Jöint között fennáll. Ezen hármas együttműködés nélkül lehetetlen lett volna a magyar zsidóság talpraállítása gazdasági téren.

— Természetesen, végső elemzéseképpen a széles néprétegek érdeme azok az eredmények, amelyek az újjáépítés terén elérték. A mi építő programunkat a magyar demokrácia legfelsőbb helyein barátságos megértéssel fogadták. Sohasem felejttem el első találkozásomat Rákosi Mátyás miniszterelnökkel, amelykor a magyar kormány legmesszebbmenő támogatásáról biztosította munkánkat. Hasonló értelemben nyilatkoztak Rajk, Olt, Molnár, Rónai és Vas miniszterek, akiknek hervadtatlant érdeme, hogy a kormány ígéretét már meg is kezdte gyakorlati módon beváltani.

— A zsidó közösségek vezetői, elsősorban az Izr. Orsz. Irodá tehetősége, tetterős és bölcs elnöke Stöckler Lajos, az Ortl. Közp. Irodá higgadt és mélytudású elnöke Kahan Frankl, valamint az M. C. Sz. tehetősége és agilis elnöke, valamint kollégám, a nagyszerű és igaz emberen gondolkodó dr. Szűcs Géza, az O. Zs. S. B. elnöke azok, akik számos más említeméltó személyekkel, a rekonstrukciós osztály vezetőjével, Mr. Aaron Berkowitzzal együttesen, megértés szellemében, lehetővé tették az új magyar zsidó élet kialakítását. Mellettük nem felejtkezhötem el Bónis Józsefről, a Hitelszövetkezet elnökéről, aki igen sokat fáradozott a megvalósítás munkáján.

— Az Önállósító Hitelszövetkezet Bíró László hozzáértő vezetésével feltétlen megvalósítja a magyar zsidóság termelőmunkába ábitását. Ebben annál is bizonyosabb vagyok, mert jól ismerem segítőársamnak, Mr. Berkowitznak, a rekonstrukciós osztály vezetőjének képességét. Mr. Berkowitzzal hajtottuk végre az A. J. D. C. újjáépítési munkáját Csehszlovákiában is — ahol közösen dolgoztunk — és az elért eredményekért a köztársaság elnöke és miniszterelnöke köszönetét fejezte ki. Az United Nations hivatalos lap folyóiratában pedig, az éppen jelenlevő Mr. Leo Lania ismertette a Csehszlovákiában végzett munkánkat. Az itteni feladat elvégzésére sem tudnék alkalmasabb egyént elképzelni, mint a felelős munkában mindig előjáró Mr. Berkowitzzal.

— A magyar zsidóságnak részjegyzés útján feltétlen két millió forintot kell előteremtene. Az első jele már meg is van és hi-

Vászonöltöny és száraz vegytisztítás
azonnal Heimler Nürnberg-u. 30. Tel.: 496-676
készül Küldőne-szolgálat

Szőnyegek vétel — eladás
UNGAR Király-utca 14.
Rákóczi-út 42.

Héber melódiák

Irtá: GYÖRGY ENDRE

szem, a többi is lejegyzésre került. Örömmel jelenthetem be, hogy a magyar kormány háromszázezer forintnyi tényleges hozzájárulással támogatja a szövetségünk munkáját, miért is hálás köszönetem fejezem ki.

— A magyarországi zsidóság gazdasági életének helyreállítására irányuló erőfeszítésnek már mutatkoznak is jelei, de a fasiszta rombolás következtében tönkrementek ezreinek és ezreinek kell úgy segítenünk, hogy a dolgozók szabad lársadalmában megálják helyüket. Hiszem, hogy a szép kezdeti munkát a további fejlődés követi és ez el is vezet a célig, amely nem más, mint boldog, biztonságban élő és gazdaságilag az országnak és önmagának hasznos magyar zsidóság.

Mr. Jacobson nagy lelkesedéssel fogadott beszéde után Kreszta Ferenc igazgató fejezte ki elismerését az „Önállósító Hitelszövetkezet” munkájáért, majd a vendégként megjelent Mr. Leo Lania, az United Nations folyóiratának munkatársa vázolta az amerikai zsidóság támogatásának lényegét. Hangsúlyozta, hogy az évi kétszázötven millió dolláros önkéntes adományt összeadó amerikai zsidóság továbbra is meghoz minden áldozatot, ha látja, hogy segítségével olyan zsidóság termelődik ki, amely az emberi ideálokat szellemi és fizikai munkával megvalósítja.

Dr. Fuchs Sándor, az „Önállósító Hitelszövetkezet” adminisztratív kiépítését ismertette. Sliexman Alfréd, a miskolci hitközség elnöke, halározott hangon mutatott arra, hogy amíg a vidéki zsidóság erején messze felül vesz részt a szövetségi részjegyzésben, addig a pesti zsidóság lényegesen emögött maradt. Kérte, hogy a felállításra kerülő vidéki központok teljesen önállóan működjenek és a magyar zsidóságot közös összefogásra szólította fel.

Számos más felszólalás hangzott el és ezekből kitűnt, hogy a már létrehozott termelői szövetkezetekben olyanok keresik meg maguknak, illetve családjuknak kenyerüket, akik ez előtt a Jointnak voltak eltartottjai. Hogy a szövetségi mozgalom már milyen halással bír a dolgozni akaró magyar zsidóságra, mi sem jellemzőbb, mint a gyűlésen felszólaló Bruckner Lászlónak bejelentése.

— Férjem elpusztult, teljesen magamra maradvam kellett újra kezdenem dolgozni a családomért, — mondotta többek között — ma már jóműködő fehérennői készítő műhelyem van és ezt felajánlom a szövetségi átalakításra, így több zsidó testvéremet munkához és kenyérhez segíthetjük.

Remélhető a komoly problémákkal felvetett és már megoldásokról is beszámolt gyűlésnek részjegyzési formában átalakítása válik a visszhangja.

—

3. **NINCS IDŐ HÖZZA**, hogy hosszasan elrövedezzünk az ő közvetítésén közöttünk és Isten között. Ujabb csillag tűnik fel a grammofon-égbolton: Majse Kussewitzky, ez a líraiba hajló pompázatos hőstenor, aki jogosan büszkélkedhetik azzal, hogy ő a világ egyik legszebb hangjának birtokosa. Varsóban volt főkantór, onnan énekének szárnyán átröppent Londonba, majd a szédlő sikerek további állomása: Newyork, Johannesburg volt... Bele-belekóstolgatok a hangfelvételeibe, hogy megcsodáljam előadásmódját, virtuóz hangkezelését, technikáját, mely érzelmességét, amely minden számán külön-külön megnyilvánul, de végig nem hallgathatom, mert ahhoz külön Kussewitzkyestet kellene rendeznem a magam számára. (Különben szeretném, ha egy-két napra összeháznának ezeknek a kantórhírességeknek örökre konser-vált hanganyagával és a jövő számára megőrzött ünnepi istentiszteleteivel.) LedaJR, vadaJR: Hámávdil (avdule); Tikántó sabosz; Jóhi rocajn; Rőczé bijnichoszeni; Av choráchámim és Jom Kiper (zu Minche)... Már a címek is sok mindent elárulnak. Kussewitzky nevét nemcsak a templomba járó zsidók hanem a hangversenytermekbe özönlő keresztények is jól ismerik. Budapesten kétféle is fellépett; először a Zeneakadémián, a második alkalommal a Vigadóban, zsufolt nézőtér előtt, hatalmas sikert aratva. (Eppen én irtam róla bírálatot az akkori Ujság-ban.) Mordechaj Herschmann követőleg hosszabb fejezetet kellene szentelnünk Majsele Preisz-nak, aki a budapesti Kazinczy-utcai templomban állt a frigszekevény előtt és bár kulturált hangja van, — minél elragadtatott tisztelői mondják — nem annyira a hangját csilloglaltta, mint inkább a szívét szólaltatta meg. Olyasvalaki, aki a kantórok szereplését, sikerét figyelemmel kíséri, úgy vélekedik, hogy a fiatal zsidó templomi énekesgeneráció elé mindencélzott ez a „technikai” kell követendő példaként állítani. Preisz most a manchesteri zsidóságot büvöli el tudásának egyéni varázsával. A nagy „zuger” (beszélő, igazmondó) elismerő jelszót érdemelte ki azzal, hogy amiként imádkozik, az igazán „hiteles”. És vannak, még hozzá igen sokan, akik ezt a hitelességet, az ima előadásá-

ban mutatkozó áhitatot többre becsülik minden technikai zsonglőr-mutatványánál. H. Bornstein is naggyá fejlődött. Pár évig a Rumbach-templomban énekelt és nagyon sok hívet szerzett a művészetének. Ma is, amikor Angliában áll kantóri ornátusban, a templomi orgonák lövében és kórusok élén, rengetegen emlékeznek vissza reá hálával. Newyorkban szereplő újabb magyar csillag Salom Katz is, aki Nagyváradról indult el karrierje útjára. Az első állomás a román főváros: Bukarest volt, a második mindjárt Newyork. Az Auschwitzban elpusztított testvéreiről mondott „auschwitzi El molé ráchámim”-jának hallatára megfagy az ember ereiben a vér...

*

SZÓLALTASSUK MEG a régi nagy nevek viselői közül Tkatsch Izrael. A Kolnidrét több változatban is lemeze énekelte. Es milyen meghatóan szép, meny nyire zengőn „szól” a Czadik katumer és az En komajchu... Lazarus Walter hangja is felcsendül több lemezen és én ugyanolyan meghatottsággal hallgatom, mint huszonhét esztendeje az esketési sátor alatt... Kirágadjuk még Friedländer volt debreceni és Fenakél Miklós budapesti (Csáky-utcai) kantór egy-egy igen sikerült hanglemezt. Sorsuk azonos; mindketten Londonban szerepelnek. (Fenakél alig egy-két hete utazott el.) A hűséges íthonmaradottakat, akik előtt sorra, sőt több ízben megnyílt a külföld kapuja és az ottani érvényesülés lehetősége, — azt hiszem — nem kell külön bemutatnom. Szerencsére nemcsak itt, a lemezváltós gépnél élvezhetjük kivételes tudásukat, hanem művészetük kifejezésének állandó területén: a templomokban, nagyünnepeken, péntek esteiken, szombat délelőttökön, esküvőkön és más alkal-makkor. Ők azok, akik sokkal közvetlenebb kapcsolatba jutnak hívőkkel és sokkal nagyobb tömegeket győzhetnek meg a liturgiái énekek fenségességével, mint azok, akik csak lemez círádái közé sürítik egy-két „attrakciós” számukat. Ők az élő valóság, a megtestesült zene, az égis szárnyaló ima, a hűséges tolmács és a személyes élmény a templomjáró magyar zsidóság számára. Nekik: Lineczky Bernáknak, Abrahámszon Manónak, Fisch Józsefnek, Sirota Sándornak, Loránd Mártonnak (Pécs)

és a többieknek, akiket külön nem említettem, de épp oly szeretettel gondolok reájuk, itt kell maradniuk közöttünk, hogy meggyőztört lelkünket frissítsék, üdítsék, fájó sebeinket balzsamos dalukkal vonják be...

*

KEDELYES KANTORTÖRTÉNETTEL, mint memóriával szeretném befejezni a héber melódiák költőiről szóló beszámolómat. Ez egyben azt is bizonyítja, hogy az igazi őstehetség, amelyen a zsidó kantórok legtöbbször, a rengeteg akadály köve alól is kiűr és eget kér. Pinchik rendkívül vallásos, de annál szegényebb szülők gyermeke. Annyi pénzük sem volt, hogy fiuk vágtyát teljesíthessék és kiküldhessék őt Amerikába. A hitközség tagjai szedték össze számára az utiköltséget. Newyorkba érkezvén, első útja Kwartin-hoz, a világ leghíresebb kantórához vezetett. Szerette volna, ha a mester meghallgatja. Tudta, hogy ettől függ a sorsa, a jövője. De hát a rongyos kaftán, szőrmekalapos vézna fiatalembert, aki-ről leritt a nyomor és az éhezés, be sem akarták engedni Kwartin lakásába. Könyörgőre fogta a dolgot és végre bejutott, de akkor meg a nagy „lanító” nem volt olyan hangulatban, hogy a lopprongyos vándort meghallgassa. Végül mégis engedett a kérésnek és amikor Pinchik a maga egyedülálló interpretálásában rázendített a Ribajnaj sel ajlom-ra, bizony látva maradt Kwartin főkantór szája az ámulattól. Alig is tudott ebből fel-ocsudni. Amikor magához tért, fölönfogta az ifjút, ott marasztalta, majd rohant vele ruhát vásárolni, kicsinosítani. Néhány nap múlva a legnagyobb grammofon-lemezgyár már felvette az éneket és csakhamar sok tízezer példányban adta el Amerikában és a világ minden táján. Így lett Pinchik világhíres, de előbb Kwartin még annyira megkedvelte, hogy örömmel adta hozzá feleségül a leányát. Az ágrólszakadt fiatalemberhez, akit majd kidobtak a lakásából. A történet olyan megható és érdekes, hogy ez maga is lemeze kívánczik, mint Pinchik könyörgései...

FELKÉREM a deportálásból visszatért

Goldarbelter Erzsébetet, (Kurd, Tolna m.), hogy pontos című sürgősen közölni szíveskedjék Csanádi Jenővel, Makó, Béke-u. 2.

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

A „Rote Revue” leleplezései a deportáló Weizsäckerrel, akit Svájc elnöke menteni próbál

A svájci „Rote Revue”, a szocialisták folyóirata, heves támadást intéz Etter szövetségi elnök ellen, aki írásban mentő vallomást küldött Nürnbergbe Weizsäcker volt német külügyi államtitkár és egykori svájci német követ ügyében. A „Rote Revue” — a szövetségi elnök levelével szemben — megállapítja, hogy Weizsäcker a tömeggyilkosságok értelmi szerzői közé tartozik és szerepet játszott a zsidók deportálása körül. Ennek ellenére nemcsak Etter csapott fel „mentő angyalnak”, hanem a fasiszta politikus és kirihedt tömeggyilkos védelmére sietett a Vatikán is.

Ime, előbb Etter Nürnbergbe küldött levele, azután pedig a tömeggyilkosságot kétségtelemre tevő dokumentum!

Etter a következőket írta:

„Weizsäcker urat azok alatt az évek alatt, amelyeket Bernben töltött mint német követ, minden tekintetben tiszteltem és becsültem tanulmányaim, Weizsäcker miniszter ur nemes foglalkozását, valamint a szívnek és az észnek magas kulturáját mutatva és misszióját Bernben korrektül és lojálisan láttam el. Természetesen alkalmazkodni kellett kormányának utasításához. De magánbeszélgetések, bizalmas eszmecsere során sohasem tiltakoztam, hogy teljesen távol áll a nemzeti szocialista rezsimtől és elveti a náci ideológiát... Azt, hogy Weizsäcker ur később is megmaradt mint államtitkár, majd vatikáni követ a nemzeti szocialista külpolitika szolgálatában, sohasem tudtam másképp magyarázni, mint úgy, hogy katonai kötelességteljesítés vezette saját hazájával szem-

ben. De, ahogy Bernben megismertem őt, az a meggyőződés, hogy Weizsäcker urnak felelősségteljes állásában sok lelkiismereti konfliktusa lehetett és mindig az a szándék vezette, hogy a rosszabbat megátalja... Teljes bizalommal tekintek a szövetséges törvényszék objektívítása elé és remélem, hogy Weizsäcker urnak sikerül majd ártatlanságát bebizonyítania.”

Ezzel szemben a „Rote Revue” közli az alábbi „titkos gyorslevelet”:

„Tárgy: 6000 zsidó deportálása Franciaországból. Referens: L. R. Rademacher. A külügyi hivatal nem emel kifogást az ellen, hogy 6000 francia állampolgárságú, részben állampolgárság nélküli zsidót az auschwitz (felsősziléziai) koncentrációs táborba szállítottak. Megbízásból: Rademacher s. k.”

A „titkos expresszlevél” jobb sarkában Weizsäcker sajátkezű névalírása olvasható. Weizsäcker tehát jóváhagyta a 6000 zsidó auschwitzi deportálásáról intézkedő „titkos expresszlevelet”.

A nürnbergi szövetséges törvényszék — szakértők és tanúk kihallgatása után — valószínűleg deklarálta Weizsäcker aláírását, tehát most már váihatalan, hogy Etter svájci szövetségi elnök 6000 zsidó meggyilkolásának egyik értelmi szerzőjét nevezte a szövetséges törvényszékhez küldött mentőlevelében a zsidó és a lélek emberéül!

Etternek csupán egyetlen mentsége lehetséges és ez az, hogy a Vatikán hasonlóan jó véleményvel volt erről a tömeggyilkosról!

Dr. Joachim Prinz különös cikke a zsidóság és a szabadság viszonyáról

Dr. Joachim Prinz, a berlini hitközség volt rabbija, aki most newyorki rabbi és az Amerikai Zsidó Kongresszus egyik vezetője, furcsa cikkel írt a montreuxi Zsidó Világkongresszus után. Közöljük a cikk néhány részletét:

„A folyosókon és a plénum-

ban izgalmas viták, határozatok, rezolúciók és választások voltak. Sok emberre mindez zavaró hatást tett. Cionista kongresszusokon minden egyszerűbben megy. Palesztina áll ugyanis a középpontban. Ott is vannak, természetesen, pártok és temperamentumok. De egy a cél

és ez világosan és egyértelműen észrevehető. Itt azonban a zavaros beszédekben ritkán mutatkozott a lényeges problémák határozott, világos meghatározása.

A probléma: a liberalizmus és a zsidóság jövője. Régi probléma új köntösben. Amikor 1791-ben Clermont-Tonnerre elmondta híres formuláját a francia nemzetgyűlésen a zsidók emancipációjáról, a helyzet még sokkal egyszerűbb volt. Ő azt mondta: minden ember szabad polgár, a zsidók emberek, tehát a zsidók is szabad polgárok. A valóság bizony már akkor is komplikáltabb volt. Ma azonban a megfogalmazás sem ilyen egyszerű. Egyszerű, logikus dedukciókról nem lehet többé szó...

A zsidó probléma nagyon komplikált a liberális ideológia uralkodási területein. Szabadság? — igen. Demokrácia? — természetesen. De a zsidók zsidók maradnak-e — a szabadság ellenére, a demokrácia ellenére? Ez a kérdés. Szabadság az igától, vagy szabadság a zsidó élet számára? Ez a probléma. Zsidók maradhatunk-e, amikor szabadságban élünk? Vagy még világosabban beszélve: élhetünk-e úgy a szabadsággal, hogy nem élünk zsidókként, vagy — választás elé állítva — természetesen, hogy a zsidó életet választjuk? Még mindig zsidók akarunk-e maradni, az esetben is, ha erre nem kényszerítenek bennünket? És ha zsidók akarunk maradni: mit jelent zsidónak maradni a szabadság világában, a Zsidó Állam világában?...

Nem lehetünk elégedettek csupán fizikai biztonságunkkal, mert az még nem biztosítja a zsidó nép fennmaradását. A nem-kiirtás még nem program. Nem lehet sokáig negatívumban élni. Sajnos, a történelemben máig sincs példa a teljes szabadságban végbemenő zsidó életre. Ahol ehhez hasonló van (mint Dániában), ott megkezdődik a zsidóság felbomlása. Nincs zsidó történelem ostor nélkül. Hala Istennek, nem volt mindig gázkamra. De az ostor megvolt így vagy úgy... Nincs példa arra sem, hogy miképp élt a diaszpóra zsidósága, mikor önálló Zsidó Állam volt. Az antik példák (Alexandria) ma már nem helytállóak...

A kérdés lényege: zsidók ma-

radhatunk-e a demokráciában, a liberalizmusban? Ez a megfogalmazás több, mint tréfás paradoxon. A válasz, ami erre a kérdésre elhangzik, nemzedékünk munkáját jelenti.

(Dr. Joachim Prinz fenti cikke megerősíti sokaknak azt a felfogását, amiből Montreuxban sem csináltak titkot, hogy dr. Joachim Prinzet ma már, valami olyan felfogás hatja át, ami szinte érthetetlen az igazi demokráciában élő zsidó ember számára. Lehet, hogy a fasizmus felé haladó és egyre nagyobb lársadalmi antiszemitizmust kitermelő Egyesült Államokban valóban nem lehetséges igazi zsidó élet, mert ebben a „demokráciában” és „liberalizmusban”, ha nincsenek is gázkamrák, olyan társadalmi nyomás nehezedik a zsidókra, amelytől mindig sokan szabadulni akarnak. De ez nem igazi demokrácia... A népi demokráciák országaiban élő zsidók, akik vallásuk és származásuk miatt még társadalmi antiszemitizmust sem éreznek, érthetetlenül hallgatják dr. Joachim Prinz különös kérdéseit. Ezek a zsidók nem fogják fel, hogy miért nem jó a demokrácia a zsidóknak és miért félti Joachim Prinz a haladó eszméktől a zsidó népet? Dr. Joachim Prinznek ez a cikke méltó ahhoz a montreuxi beszédéhez, amelyben tiltakozott a progresszív európai zsidók, különösen a kommunista zsidók világkongresszusbeli vezető szerepe ellen. Hát még mindig nem tanult a multak tapasztalataiból ez a náciaktól Berlinből elűzött férfiu, aki saját bőrén tapasztalhatta, hogy — a zsidók számára milyen politikai és lársadalmi életformában van igazi élet? Semmiképp sem a fasizmusban, vagy ott, ahol a gazdasági fejlődés és a kiélesedő osztályharc fasizsta lehetőségeket rejthet és antiszemitizmus veszéllyel fenyegethet!)

A SZOLNOKI IZR. HITKÖZSÉG a deportálásban és munkaszolgálatban elpusztultak emlékművét

augusztus 8-án, vasárnap délelőtt 11 órakor avatja fel.

Oroszországból megérkezett és a Degobnál jelentkezett munkaszolgálatosok névjegyzéke

Nev:	Szül. év:	Század:	Láger:	Pontos cím:
Fischl Hermann	1910	4/2	Moszkva	Vay Ádám-u. 8.
Sebok (Kohn) Tamás	1925	101/320	Kujbisev	Wessolényi-u. 18.
			Archan-	
Halász Pál	1914		gelsk	József-kr. 2.
Schwarz Lajos	1919	1/6	Hankád	Király-u. 54.
Párkány József	1914	101/34	Karaganda	Örczy-ut. 42.
Feldmann Béla	1919	IV/4	Charkov	Kun-u. 2.
Moser István	1923	101/95	Boharadzse	István-ut. 6.

A DEGOB információs osztályának (Budapest, Bethlen-tér 2. l. 26.) közlése

Vidéki Herzl-emlék-ünnepélyek

Kecskemét. Dr. Schindler József főrabbi megnyitja után dr. Gonda László igazgató a Magyar Cionista Szövetség képviselőiben emlékezett meg Herzl Tivadarról. A Dror ifjúsági csoport műsora után a Hatikva hangjával fejeződött be az ünnepély.

Oroszlánban ugyancsak dr. Gonda László tartott ünnepi beszédet, bevezetőt Lefkovic Edéné mondott.

Salgótarjánban Vadnai Andor tartotta az ünnepi beszédet.

Ujpesti zsidósága naggyűlés keretében áldozott Herzl Tivadar emlékének. A Hatikva éhangzása után Schwarz Jenő hitközségi elnök tartotta a bevezető beszédet és bejelentette, hogy a 10.000 ujbéti mártír emlékére az ujbéti zsidóság ugyanannyi fát fog Erebben ültetni. Az ünnepi beszédet Gács Teri tartotta, majd Pollák Jenő, az M. C. Sz. helyi csoportjának elnöke zárószavaival ért véget az emlékünnepély.

A tapolcai cionista helyi csoport a templom udvarán rendezte meg Herzl-ünnepélyét, amely a tapolcai cionisták első nyilvános összejövetele volt a felszabadulás óta. Horváth László bevezető szavai után Fazekas L. Pál tartott emlékbeszédet. Az emlékünnepély Spiegel Jenő zárószavával fejeződött be. Csengerben Löwy Somo bevezette Herzl Tivadarról.

A székesfehérvári Izr. Hitközség Herzl-emlékünnepélyének ünnepi szónoka dr. Szőnyi Géza volt. Dr. Komlós Ottó főrabbi a székesfehérvári zsidóság nevében hódolt Herzl Tivadar emléké előtt.

Kiskunfélegyházán dr. Djatkin Márton bevezető szavai után dr. Richtmann Mózes tartott ünnepi beszédet, majd dr. Djatkin „El molé rachamim” énekével és zárószavával ért véget a gyászünnepély.

Kiskunhalason dr. Steiner főorvos megnyitja után Fried Sámuel bevezette Herzl-ről.

Keszthelyen a Magyar Cionista Szövetség képviselőiben Fazekas L. Pál tartott ünnepi beszédet, majd dr. Lukács Mihály hitközségi elnök fejezte ki a mártírok keszthelyi zsidóság közö-

netét a cionista központnak, hogy Herzl Tivadar haláláról való megemlékezést a keszthelyi zsidóság számára lehetővé tette.

A bajai Izr. Hitközség, WIZO és Borochoy-Kör együttesen rendezték meg Tamuz hó 20-án, a nagytémpomban Herzl Tivadar halálának évfordulója alkalmából a bajai zsidóság gyászistentiszteletét. Az ünnepi beszédet dr. Klein Tibor meghívott főrabbi tartotta.

A szegedi zsidóság gyászistentisztelet keretében hódolt Herzl emlékének. Dr. Fränkel Jenő főrabbi méltatta Herzl történelmi alakját.

A veszprémi zsidóság ugyan-csak gyászistentisztelet keretében emlékezett meg Herzl Tivadarról.

A makói Herzl-emlékünnepélyen Marvai Ede bevezetője után Blau József tartott ünnepi beszédet, majd Pollák Sosa szavalata és Luger József éneke után a Hatikva hangjával fejeződött be az emlékünnepély.

A nyíregyházi Izr. Hitközség és a cionista helyi csoport együttes emlékstentiszteletet tartott. Dr. Morgenstern Benő főrabbi méltatta Herzl jelentőségét.

A szerencsei cionista helyi csoport emlékünnepélyén Kelemen Sándor és Lindenfeld Gyula emlékezett meg a zsidóság nagy gyásznapijáról.

Julius 27-én az Egri Izraelita Hitközség Herzl halálának évfordulója alkalmából emlékünnepélyt tartott. Az ünnepi beszédet Székely Endre, az egri Cionista Szervezet elnöke mondotta. Az ünnepség a Hatikva elénekzésével ért véget.

A Wizo pesterzsébeti csoportja július 21-én előadást rendezett, melynek keretében dr. Faragó József, a Pesti Izr. Hitközség előjárója a maradék zsidóság problémájával foglalkozott.

ISMÉTELTEN felhívjuk az érdekelteket, hogy

a mátyásfalcai gettókból elhurcoltak emlékműve rövidesen elkészül.

Akik hozzátartozóik nevét megörökíteni óhajtják, azonnal, de legkésőbb augusztus hó 15-ig közlik azokat a Mátyásfalcai Aut. Orth. Izr. Hitközség emlékmű bizottságával.

Rónai-Gábor Marianne képei

Az elkészült Margit-híd avatási ünnepével egyidejűen a Fészek Klubban állította ki Rónai-Gábor Marianne az ő 16 festményét, amelyeket 3 éven át készített a Margit-híd munkálatairól. A kiállítást dr. Mihályffy Ernő miniszter nyitotta meg. A festmények finom kulturájú művésznek képei, aki a tálalaton eddig is osztatlan elismerést szerzett egy a kritika, mint mindenirányú művésztszárai körében, azzal a képességgel, hogy témát mindenkor egy lehellet-szerű impresszionista látás révén vetíti elénk az ő halk, finom árnyalatú szürke színeivel. Férjével Rónai Mihály Andrással 3 éven át együtt járták a Margit-híd munkálatainak területeit. „Ez a három híd esztendő, írja Rónai Mihály András a Kis Katalógus előszavában, — melynek annyi esztendő, délutánján öltöztünk fölts overalba s vonultunk végig jól megrakodva a munkautáni pihenő publikummal benépesülő Szent István-körúti teraszok előtt — felejthetetlen marad. A feleségem dolgozott, — írja tovább a férj — én a magam munkáját a háromlábú széken mellette próbáltam ki-pihenni s közben a hídépítő munkásokkal barátkoztam, hovatovább polgárjogot nyervén e névtelen, de maguknak acre prennius emléket emelő elvtársaink között. Mondhatom, jobban jártunk — s külön barátságokat szerezünk, — mintha ugyanazt az időt bent, a városban töltöttük volna el. Irói mi-voltomban is — úgy gondolom — derekasan hasznomra vált ez; be tudok talán majd számolni róla még.”

Az érdekes kiállítás meglekint-hető aug. 9-ig. Augusztus 8-án, vasárnap délelőtt dr. Pogány Ö. Gábor, a Fővárosi Képtár igazgatója látogatást tett. Elszá-ziuk, hogy e képek a fiatal művésznek eddigi szép sikereit gyarapítani fogják.

L. A.

Ötven árvaleány munkához jut

Nemcsak megható, hanem jelentős eseménye volt az árvaleányokat új életbe vezető „Szene Anikó Otthon”-nak, ahol ez-uttal ötven növendék kapta meg a felsőruha és fehérnemű készítés segédi oklevelét. Ezt az ötven, teljesen magára hagyott leányt, akiknek csaknem valamennyie átszenvedte a deportáció rémségeit, nemcsak, mint ipari munkásokat képezték ki az otthonban, hanem bevezették őket a háztartási teendőkbe, ezenkívül írt és angol nyelvből oktatást nyertek és gondos nevelésben részesültek.

A segédi leveleket ünnepélyes keretek között osztották ki és ezen Klein Miklós budai rabbi meglehetősen méltóságteljesen, a Wizo nevében Rosenthalné üdvözölte a megjelenteket.

Az ipartársulatok részéről Varkas Mihály és Fülk István emlékezték ki az elért szép eredményeket, majd az intézmény, lelkes irányítójának, Weisz Rudolfnak szavai után Mr. Aaron Berkowitz, az amerikai rekonstrukciós osztály magyarországi igazgatója jelentette be, hogy a most segédlevelet kapott növendékek számára igyekeznek szövetkezetet létrehozni és így az árva lányok további sorsa biztosítva lesz.

A segédlevelek kiosztását kedves háziünnepség követte.

Pályázati hirdetés nevelői állás betöltésére

Az Országos Zsidó Segítő Bizottság gyermekotthonaiban bennlakással járó nevelői állás betöltésére pályázatot hirdet.

Jelenlétben képzett pedagógusok, bölcsészhallgatók és leendő gyakorlati rendeltetű nevelők.

A kézzel írt pályázatot curriculum vitae feltüntetésével az O. Zs. S. B. pedagógiai osztályán (Bethlen-tér 2. II. em.) adandók be augusztus hó 15-ig bezárólag.

A malmöi Mosaiska Församlingen pályázatot hirdet sajchet állásra,

aki egyben a kántori teendőket is ellátja és ezzel is legyen. A 35 évnél nem idősebb pályázók körükbe be-olmányosnak, építő jellegű önéletrajz, egészségi bizonyítványt, eddigi működési bizonyítványait, valamint fényképet és egyéb okmányait. A pályázatok beszerzési határideje 1948 október 1. a következő címre küldendő: Mosaiska Församlingen, Klostergatan 8., Malmö, Sveden.

Felhívás!

A szarvasi Orth. Izr. Hitközség

deportálásban és munkaszolgálatban mártírhalált halt felejtethetetlen hitelevélcinek

névsorát emléktáblán óhajlja megörökíteni.

Felhívunk hitelevélcin, hogy legkésőbb augusztus hó 15-ig Tettelem Nándor, Szarvas címre leírják a bi-munkaszolgálatból vissza nem térő rokonai-nak személyi adatát (háziorvosi nyilatkozat is), akik Hitközségünkhöz tartoztak és emléket megörökíteni kívánják.

Emlékbizottság

Kérelem!

Kérem mindazokat, akik fiammal,

dr. Lustig István

szarvadi ügyvéd 1942 július 10-én Biatorodára deportálta, onnan Hal-mosdra, azután Kassára, végül 1942 szeptember 21-én az orosz frontra mentek és ott Voronyezsban 1942 ja-nuárban fenn álló orosz fog-ságlal esett. Tábori szám 11975. Érté-sítet a következő címre képek: Lus-tig Vilmos, Szeged, Royal-ut. 10.

A náci charkovi tömegvérengzései a szovjet hadbíróvási tárgyalás tükrében

A magyar politikai irodalom egyik eseményének ígérkezik SÓS ENDRE még e hónapban megjelenő EURÓPAI FASIZMUS ÉS ANTISZEMITIZMUS című nagy könyve. Ennek a könyvnek a haláltáborokról és tömegkivégzésekről szóló fejezetéből vesszük a következő részletet.

A Negyedik Ukrán Front hadbíróvási elnöke 1943 december 15-étől 18-ig a felszabadított Charkovban lezajlott per során borzalmas részletek kerültek ki a Charkovban és környékén elkövetett fasizta tömeggyilkosságokról.

A Szovjetunió Német rémuralom Oroszországban címmel utólag közzétette az egész per anyagát. Erdemes idézni néhány párbeszédet, amely a vádlottak kihallgatása során hangzott el. Megtudjuk ezekből, hogy miképp pusztították el a náci a charkovi zsidókat és azokat a nem-zsidókat is, akiket hazafiaknak és baloldaliaknak tekintettek.

„30.000-nél több embert végeztek ki”

Allamügyész: Mondja, Langheld vádlott, hány szovjet polgárt pusztított el?

Langheld: Nehéz megadnom a pontos számot, de azt hiszem, hogy körülbelül 100-at.

Allamügyész: És tudja-e, hogy hány embert öltek meg a németek Charkov városában és vidékén?

Langheld: Ugy hallottam, hogy 30.000-nél több embert végeztek ki. Ugyanennyit, de lehet hogy többet öltek meg Kievből és körülbelül 15.000-t Koltavában.

Elnök: Mindenütt ilyen tévkenyven vett részt a gyilkosságokban?

Langheld: Igen, mindenütt.

Elnök: Miért kapott három kitüntetést? Talán azért, hogy ilyen buzgalommal gyilkolt?

Langheld: Igen, igyekeztem mindig teljesíteni előjáróm parancsait.

Kommodov védő: Mivel magyarítja a részvételét azokban a büntetőakciókban, amelyeknek elkövetését bevallja?

Langheld: Teljesítettem előjáróm parancsait.

Elnök: Bünyösnek tartja-e a német kormányt és a német hadsereg főparancsnokságát, ártatlan emberek tömeges meggyilkolásának elrendelésében?

Langheld: Igen, bünyösnek tartom őket.

Elnök: Langheld vádlott, hol látott először gázkocsit?

Langheld: Körülbelül 1942 májusában lehetett.

Elnök: Ott volt, amikor az embereket a gázkocsiba hajtották?

Langheld: Igen, néhány lépésre voltam a gázkocsitól és láttam őket.

Elnök: Mesélje el, hogy rakták meg embereket a gázkocsiba?

Langheld: Azok között, akiket a gázkocsiba kergettek, agok, gyermekek, idős és fiatal nők is voltak. Nem akartak önmaguktól felszállni és ezért SS-emberek rugásokkal és ökölütésekkel kergették őket.

Elnök: Miért nem akartak az emberek önmaguktól a kocsiba szállni? Tudták, hogy mi a kocsik rendeltetése?

Langheld: Azt hiszem, az emberek sejtették, hogy mi lesz a sorsuk.

„Mutassa meg, mit tud!”

A charkovi per másik vádlottja — Ritz, az egyik különleges alakulat tagja volt.

Allamügyész: Milyen szerepe volt annak a csapatrésznek, amelyet ön vezetett?

Ritz: Egy olyan SS-alakzat parancsnoka voltam, amelyet büntetőalakulatként rendeltek ki és a taganrogi SD-Sonderkommando alá rendelték.

Elnök: Hány embert végeztek ki az ön parancsára?

Ritz: A taganrogi kerületben körülbelül 300 embert.

Allamügyész: Jelen volt-e szovjet emberek tömeges kivégzésénél?

Ritz: Igen, jelen voltam.

Allamügyész: Kérte-e, hogy részt vehessen az agyonlövésekben?

Ritz: Június 2-án Hanebitter őrnagy elvitt engem is és néhány tiszttel a Charkov közelében fekvő Nadvorki, vagy Prodorki faluba mentünk, ahol az agyonlövészek megtörténtek.

Amikor kocsiink egy erdőigéshoz ért, láttam, hogy ott már előzően árkokat ástak. Rövidesen megérkeztek teherautókon foglyok, akiket kis csoportokba osztottak. Az SS-emberek géppisztolyokkal sorjában elpusztították őket. Nem akarom elhallgatni, hogy én is részvettem ebben a műveletben. Hanebitter őrnagy így szólt hozzám: „Mutassa meg, mit tud!” És én, mint kalonkaember és tiszt, nem utasítottam el a felszólítást, kivettem egy SS-ember kezéből a géppisztolyt és a foglyokra lőttem.

Allamügyész: Voltak az agyonlövészek között asszonyok és gyermekek is?

Ritz: Igen, emlékszem, hogy volt egy asszony is gyermekkel. Az asszony meg akarta menteni

a gyermeket és saját testével fedezte. Ez azonban nem segített, mert a golyók rajta is és a gyermekén is áthaloltak.

„Ki kell irtani az alacsonyabbrendű fajokat!”

Allamügyész: Mondja, Ritz, kinek a parancsára történt mindez, miképp honosodhatott meg a teljes jogtalanságnak és ártatlan emberek meggyilkolásának ez a rendszere?

Ritz: Ennek a jogtalanságnak mélyebb okai voltak, mégpedig: a magyarizálás Hitlernek és munkatársainak utasításában található, azokban az utasításokban, amelyeket behatóan analizálni lehet.

Allamügyész: Mondja el részletesen és adatokkal, hogy ki a felelős mindezekért?

Ritz: Az első és legfőbb bűnösnek Hitlert tartom, aki felszólításokat intézett a borzalmak rendszerének megalapozására és belevitte a köztudatba az Európa rendjének megteremtésére hivatott germán-árja faj felsőbbbbségét. Arról is beszélt, hogy ki kell irtani az alacsonyabbrendű fajokat. Himmlerre is hivatkozhatom. Himmler többször megmondta, hogy amikor halálos ítéletről van szó, ne törődjünk a paragrafusokkal, hanem kizárólag árja érzésünk szerint járjunk el. Ezt a germán-árja érzést Németországban bizonyos mértékig lepleznünk kellett, de Keleten korlátlanul érvényesíthettük. Megemlíthetem Rosenberget is, akinek főrése volt a germán nép felsőbbbbségét dicsőítő propagandában. Ha tehát a gyalázatos cselekedetek mélyebb okait kutatom, erre az előbb említett három emberre kell mutatnom, akikkel a németek gonoszlettel feltétlenül kapcsolatban állnak.

„Bácsi, élni akarok!”

A zsidó gyermekek elpusztításának borzalmas részletei kerültek napvilágra egy német zsoldban álló, szovjet árulónak, Bulanov-nak a vallomásából.

Allamügyész: Mondja el Bulanov vádlott, mit tud a nisznecsirskajai gyermekelpusztításokról?

Bulanov: Sok gyermek ellenállást tanusított és nem akart a kocsiba menni, de a Gestapo-közégek biztosították őket, hogy Sztyálingrádba kerülnek bácsikhoz és nénikhez. A gyerekek egyrésze elhitte ezt a mesét és beszállt a kocsiba, mások további ellenállást fejtettek ki, mire a Gestapo-emberek erőszakkal a kocsiba lökték őket és parancsol adtak, hogy zárjam le az ajtót. Teljesítettem a parancsot és a németek kíséretében

Csirskajai Állomáshoz veztettem a kocsit és, a csoport parancsnokának utasítására, éppugy, mint a többi Gestapo-ember, a gyermekeket az árok szélére hajlítottam, ahol egy Gestapo-ember állt, Alexnek hívták, családi nevére pontosan nem emlékszem. Ez az ember a gyermekekre célzott géppisztolyával és lelőtte, majd az árokba rugta őket. A gyermekek látták, mi vár rájuk, el akartak szabadni és azt kiabálták: „Bácsi, jélek!” — „Bácsi, élni akarok, ne lőjjön rám!” De a németek nem törődtek ezzel.

Allamügyész: Milyen korúak voltak a gyermekek?

Bulanov: A gyermekek 6–12 évesek voltak.

Halál! Halál!

Az A. N. Mjasznikov hadbíróvezetőrnagy elnökből, valamint M. A. Charusev hadbíró-vezéres és S. S. Szapolszkij hadbíró-őrnagy tagokból álló hadbíró-ság — N. K. Dunajev államügyész vádbeszéde és N. V. Kommodov, S. K. Kasznacsejev, N. P. Beov védőbeszédei után — halálraítélte mind a négy vádlottat, mert bebizonyosodott róluk, hogy résztvettek zsidó és nemzsidó szovjet polgárok tömeges elpusztításában.

Az 1943 december 15–18-ig lezajlott charkovi perről az egész szovjet sajtó hatalmas tudósításokat közölt, mert ez volt az első nagyszabású ilyen per. Anyagát megismerhetik természetesen a Szovjetunióban tartózkodó amerikai haditudósítók is. Rajtuk keresztül Amerika tudomást szerezhetett azokról a német borzalmakról, amelyeket — mint az Új Élet legutóbb közölt — magánjelentések alapján nem akart elhinni.

De a charkovi per adatai sem rázták fel az amerikai hivatalos köröket és a charkovi per adatai sem vitték odáig a dolgokat, hogy Amerika a zsidók tömeges gyilkolásáért megfelelő retorziókat helyezzen kiltásba.

Washington hivatalos urai továbbra is úgy csinálják, mintha semmiesem történt volna...

A Szekszárdi Izraelita Hitközség

felhívja mindenon hitközségeket, akik a szeptember hó 26-án leleplezésre kerülő mártírhaltalt halt deportált és munkaszolgálatos testvéreinek emlékművén hozzátartozójuknak a nevét megörökíteni óhajtják, azoknak nevét és személtvi adatait legkésőbbben 1. évi augusztus hó 10-ig közöltek.

SEKESZÁRDI IZR. HITKÖZSÉG

Jóhangu kántort

keresünk, aki a baromfi-vágást is elvégzi. Nagyvágást végező előnyben.

Szolnoki IZR. Hitközség.

A Lánchíd-építő Clark Ádám szerepe a budapesti Dohány-utcai templom építésének történetében

Írta: dr. Darvas István

Évekre visszamenő rendszeres tudományos kutatómunkát folytatók hazánk XIX. századbeli u. n. reformkorszakának közgazdasági és műszaki alkotásai, így közelebbről a legnagyobb magyar, gr. Széchenyi István nevéhez fűződő budapesti Lánchíd múltjára vonatkozólag. E közben természetesen nem kerülhettem el, hogy az ezt építő Clarkok életrajzi adatait is egybegyűjtssem. Figyelemmel különösen a több mint tíz évig elartott munkálatok helyszíni vezetőjének, az egyszerű gyári munkásból világhírré emelkedett, skót származású — az angliai Bristolban született, Clark W. Tierney tervező mérnökkel rokonságban nem levő — Clark Ádámnak egyénisége s egész életo folyása vonta magára. Ez a Clark ugyanis már a Lánchíd építése előtt járt hazánkban, amikor Széchenyi meghívására ő szerelhette fel a gróf által Angliában vásárolt Vidra nevű kotrógép szerkezeti részeit a Bécs alatti Fischamendben készült hajótestbe s azután ezzei a hajóval 1834—1836 között nagyfontosságú kotrási munkálatokat végzett az osztrák és magyar Dunán. Clarkok ekkor minden érdekelt lényező annyira meg volt elégedve, hogy mikor azután 1839-ben a Lánchíd építési munkálatainak helyszíni vezetéséről volt szó, ismét reá esett a választás. Clark zsenialitása itt mutatkozott meg a maga egyedülvalóságában s világhírt biztosított a számára.

A híd elkészülte után Clark végleg Budapesten telepedett le, majd megnősült, elvéve a budai városparancsoknak Áldásy Antalnak Mária nevű leányát, leszármazottai ma is itt élnek közöttünk, míg ő maga — sajnos eléggé ismeretlenül — a fiumei-úti központi temetőben, a családi sírboltban alussza örök álmát. Egyébként mellékesen nem hagyhatom megemlékezés nélkül, hogy műszaki nemzedékünk mind a mai napig még nem tartotta szükségesnek, hogy ennek a mérnök-genienek a sírházhoz hivatalosan elzárándokoljon...

Clark az 1850—1860-as években a budai magut építésén

kívül további kisebb s nagyobb műszaki munkákat vállalt el, úgy ilthon, mint külföldre idegen szomszédos országokban. Így számos hídalt épített és pedig a Neville-féle szabadalmazott rendszer szerint, a cs. kir. osztrák vasutak északi vonalain, de Miskolc-Kassa, valamint Szeged irányában is. Sok irányu munkásságát egyébként részletesen ismertettem az Uj Időknek 1946. évi 31. számában.

Kutatásaim során rábukkantam azután arra az érdekes levelezésre is, amely közle és a Dohány-utcai templomépítő bizottsága között 1864-ben abból az alkalomból folyt, hogy az ekkor még csak alig öt esztendője megnyitott új templom mennyezetén aggasztó repedések jelentkeztek s ezek végcseréjében annak szerkezeti átépítését is részben szükségessé tették.

A levelek kelő történelmi aláfestése és ártékolése céljából, részemről ez alkalomból átvizsgált irodalmi- és szakmunkákban sehol nem találtam említést az 1864-ben lefolyt fontos mennyezeti átépítésről. Pedig az akkor tapasztalt bajok nem kis gondot okoztak a vezetőségnek, aggodalmát váltották ki a templomlátogató közönség széles rétegeiben is s így a sajtóban való tárgyalást sem kerülhették el.

A templomot tudvalevőleg Fürster Lajos bécsi építészta-ár, aki egyben az 1836-ban általa alapított Allgemeine Bauzeitungnak is nagylekintélyű szerkesztő-kiadója volt, tervezte s ennek alapján épült a templom az 1854—1859 közötti években. A tervpályázaton egyébként Hild József is részt vett, nemkülönben a Fesz-Gerster-Kauser építészekből álló alkalmi triász. Fürster a munka helyszíni vezetésére a nálunk akkoriban letelepedett fiatal, de nagytalentségű Wechseltmann Ignácot alkalmazta, míg Hild vállalta el a közműves munkákat. Szerepelt még állítólag Fesz Frigyes is a templom belső díszítésénél, bár erre írásos bizonyítékok nem találhatók.

Tekintettel arra, hogy a mult ide vonatkozó adatainak átvizsgálását megnehezítette az a körülmény, hogy azok sehol

egybegyűjtve nincsenek, cikkem végén ismertetni fogom a forrásanyagot, nemkülönben mindazokat a hivatalos helyen talált iratokat, amelyek a templom múltjára mind a mai napig vonatkoznak. Ezzel későbbi érdeklődések és kutatások lehetőségét bizonyára megkönnyítem.

Az 1864-es átépítés előzményeire vonatkozó kutatások során főként a korabeli sajtó volt a segítségemre, így első sorban a Pestér Lloyd egyik részletes beszámolója. E szerint az év tavaszán furcsa repedések mutatkoztak a templom mennyezetén, majd pedig több helyen hullani kezdett a vakolat is, viázós jelű annak, hogy komolyabb bajokról lehet szó. Az állandó permanenciában maradt templomépítő bizottság ekkor arra határozta magát, hogy külön meglátott szakértőket fog meghallgatni s erre nem kisebb egyéniségeket kértek fel, mint Ybl Miklóst, akkor már országos híru műépítész, a szintén nagylekintélyű Reitter Ferenc kir. főmérnököt és magát Clark Ádámot.

A szakértők részéről adott véleményy súlyos bajokat tárt fel. Megállapították mindenekelőtt, hogy a középhajó mennyezetében a felülvilágító építményt tartó egyik vas keresztartó észrevehetően megsüllyedt, aminek folytán a három rácsostartóból álló szerkezetnek két csavarszöge s további alkatrészek kiszakadtak, mindez pedig már befolyással volt magára a főhajó hosszfalára is. Tapasztallák továbbá azt, hogy ugyanott több keresztartónak és a közöttük levő falazatnak nem egyforma tágulása, nemkülönben a vasnak és a vakolatnak egymáshoz való elégtelen tapadása következett, ez utóbbi mindenfelé lehullóban van. Végül rájött a bizottság arra is, hogy a főhajó és a mellékhajók mennyezetének vasbordázata több helyen elvált egymástól.

Mindezeknek a komolyabb bajoknak a kiküszöbölésére a szakértők azt javasolták, hogy első sorban a főhajó mennyezetén észlelt hibákra kell sürgősen segíteni, de ugyanakkor hangsúlyozták, hogy nem lehet sokáig halasztani az ehhez kapcsolódó többi szabad felület rendbehozását sem. Ebből a célból a fent említett hármast rácsostartónak egy gerendarendszerbe való egyesítést ajánlották. Ugyancsak le kell mindenütt venni a vastartókról a vakolatot s az új stukatirozást drótkapcsokkal két fel-

erősíteni. Végül rámutattak arra, hogy amennyiben a főhajó vasbordázatánál további elmozdulásokat tapasztalának, a kérdéses felületet legazonnal ki kell merevíteni.

A vizsgálatok során kitűnt még az is, hogy bár a mennyezet jelenlegi tartószerkezete ez idő szerint sommi veszélyt nem jelent, de teherbírási szempontjából a legminimálisabban volt számítva. A most javasolt megerősítés vagy még inkább az egységes rendszerbe vonás után azonban a kérdés teljesen megnyugtató megoldáshoz fog jutni. Közöttük végül a szakértők, hogy az általuk javasolt munkálatokat, megfelelő állványozás és takarás mellett oly módon lehet elvégezni, hogy az istentiszteleteket nem kell félbeszakítani s így nem kerül sor a templom átmeneti bezárására sem.

Az átépítést az illetékes ténnyezők a javaslatok értelmében azonnal elhatározták, annak mintegy 6000 forintot kitevő költségét előteremtették s a munkálatoknak megkezdésére Wechseltmann Ignácot felhívtak. Szükségessékné látták még az ügy komolyságára való tekintettel, hogy a szakértők közül felkérjék Clark Ádámot arra, hogy mint állandó tanácsadó személyesen vezesson végig az egész átépítést.

Clarkék most már 1864 júliusának végétől szeptember közepéig megfeszített erővel dolgoztak s így az ősz beálltával a templomot már véglegesen át lehetett adni rendelkezésnek. Mindenesetre szükségessé vált azután a rendszeresen gondoskodni arról, hogy a templom általános műszaki ellenőrzésének keretében a jövőben különleges figyelemmel legyenek a most átalakított részekre. Az építészeti vezetés és Clark Ádám között kialakult megbízható viszonyt igazolta azután az az érdekes tény, hogy a templomnak további ellenőrzését felkérésre Clark szintén készségesen magára vállalta.

Sajnos, úgy akarta a sors, hogy ennek a feladatának Clark már alig tellesen elegendő. Clark, aki egyébként is gyenge testalkatú ember volt, még a Lánchíd pilléreinek medermunkálatainál súlyosan meghűt. Ebből tüdőbaj fejlődött ki, mely őt lassan ágyhoz szegte s végül is 1866 június 23-án, a hazai műszaki világ óriási kárára és az egész ország, de a mossz külföldiek is óriási fájdalomra, alig 55 éves korában elhalt őt veszítünk.

Világhírű francia író lett egy lengyel-zsidó

(Két közlemény)

Irta: SZILÁGYI GÉZA

I.

TÜRELMETLEN OLVASÓK-
RAL is kell számolnom, olyan nyugtalanokkal, akik a címsor olvasán, várakozásra be nem rendezkedve, idegesen morognak: „Mire való a kíváncsiságot felesigázó rejtélyes cím? Találgatásra sem kedvünk, sem időnk. Tessék előre megmondani, kiről van szó. Világhírűvé lett jiddisül vagy héberül író lengyel-zsidókról tudunk, de nem hallottunk nemzetközi hírre szert tett olyan francia íróról, aki eredetileg lengyel-zsidó.”

Elhiszem, hogy nem hallottak ilyesmiről, mert az, amiről ez uttal írok, *nincsen benne az úgynevezett irodalmi köztudatban*, sem az írókban, sem az olvasókban. Magam is, amikor tizedik és huszadik évem közötti hónapban halltam a szóbanforgó író műveit, nem is sejtettem, hogy nem „vérbeli fraciának”, hanem — akkortájt már nagyon járta ez a nem jellemzőnek hanem becsmélőnek szánt kifejezés — „*pólishi hitsorsosnak*” műveit élvezem. Hogy ifjúságom egyik kedveltje franciává áthasonult lengyel-zsidó, arról csak akkor értesültem, amikor már elbucsuztam első fiatalágomtól, harmincadik évem körül. Akkor ismertem meg Jules Verne származását, amely még az író második hazájában, Franciaországban is csak kevesek előtt nem titok. (Türelmesebb olvasóim elnézését kérem, amiért a türelmetlenebbekre való tekintettel már cikkem elején elpazaroltam a csatlósót.)

II.

JULES VERNE — egy régi lelkendező kiadói reklám szerint „elsőrendű állócsillag az ifjúsági irodalom egén” — Magyarországon ma már csak a magam vén nemzedékének, valamint a nálam husz-harminc esztendővel fiatalabbaknak többé-kevésbé elevenen megmaradt ifjúkori emléke. Franciaországban, amelynek nyelvén nemcsak szabatosan, hanem szépen is írt, ennél jóval több. A százhusz éve született és negyvenhárom éve meghalt író még mindig elegendő olvasókat, nemcsak fiatalok, hanem az idősebb korosztályok tagjai is. Születése centenáriumának ünnepelésére 1918-

ban, az első világháború végvonaglásának agóniásan deliriosus idejében nem volt mód és alkalom. Ezt a mulasztást nemrég, Verne születésének százharmincadik évfordulóján bőszesen pótolták a francia lapok. A papírhíjas világban is a legelőkelőbb sajtóorgánumok hasábjait juttatták a Jules Verne-ről szóló meglehangosan méltató megemlékezéseknek, azt hangoztatva, hogy ez az állítólagos ifjúsági író a felnőtteknek is tanító mestere volt. A legtekintélyesebb francia irodalmi szemle, a „*Lettres Françaises*”, nem félve a túlzás esetleges vádjától, egyazon hasábján említi, sőt kicsinyítő szándék nélkül komolyan összeveti Paul Valéryval, méltónak tartva Verne-t erre a valósággal ünnepi megtiszteltetésre.

III.

ITT KÉNYSZERELEM VAGYOK egy kis kitérőre. A nyolcvanadik életévében végre a Nobejdíjhoz jutott André Gide, aki a gall öregurak hagyományos bájával viseli e kitüntetés előkelő terhét, tavaly ősszel Klausz Mannal, Thomas Mann fiával folytatott beszélgetés során megemlékezett halott barátjáról, Paul Valéry-ról, a — bocsánat e szinte erőköltelen párosításért — misztikus matematikának, vagy ha jobban tetszik, matematikai misztikának lírikusáról, Gide senkivel össze nem hasonlítható személynek mondja Valéryt, a legcsodálatosabb egyéniségnek, akivel valaha megismerkedett. Ez az igazán kitűnő költő — versei néha esszék, esszéi olykor versek — Gide tízes nyilatkozata szerint páratlan volt „melegsége, okossága, humora, bája, bölcsesége miatt”. A legtekintélyesebb francia irodalmi folyóirat cikkírója ezzel a Valéryval állítja egyazon szellemi síkra Jules Verne-t. Tetejében pedig azt hasonlítja Verne-ről, hogy korának, a XIX. század második felének „egyik legjobb koponyája volt”. Ennek a kiváltságos koponyának az életben példátlan szerénységű tulajdonosáról pedig büszkén hirdeti a francia cikkíró, hogy nem egy munkájában próféta-ként jósolta meg a jövőt. Ez már a tulzó kegyelet tulmérése-

zett lelkesedése, mert elég volna szárazabban megállapítani, hogy Verne pompásan értett a kombináláshoz és az ő kortársai jelenének már meglevő adottságaiból másoknál határozottabban, biztosabban és merészebben, tehát találékban is tudott következtetni a jövőnek előbb-utóbb meg is valósult lehetőségeire. Ez pedig a mindig kisze ködösen általánosító prófétálásnál hasznosabb, mert konkrétumokat szemléltetve körvonalazó teljesség! A *Lettres Françaises* cikkírója még halvány célzást sem tesz arra, hogy ez a szerinte korának egyik legjobb koponyája, voltaképpen egy lengyel-zsidónak a nyakán ült. Ha a tanulmányíró tudott a dologról, bizonyára nem tartotta idő- és alkalomszerűnek emlegetést, de nem lehetetlen, hogy sejtelve sem volt róla.

IV.

Fiatalságomban, de még évtizedekkel utóbb is, jóformán az első világháború végéig, a francia Jules Verne a legnépszerűbb magyarországi írók egyike is volt, nemcsak a serdülő ifjúságé, hanem az érettebbé is, sőt sok értelmes felnőtté is, Huszár Imre táblabírói zamatú fordításában annyira meg- és elmagyarosodott, hogy sokan a szerző nevét is magyar ejtéssel Verne (a világról sem Vern!) Gyulának mondták. A kiegyezés korának egyik legpatinásabb, de a módjával haladástól egyáltalában nem idegenkedő népszerű hetilapja, a *Vasárnapi Ujság* évtizedeken át el nem mulasztotta, hogy a mindenkor legújabb Verne-regénnyel tegye vonzóvá hasábjait. A *Franklin Társulat* jól tudta, mit cselekszik, amikor Jules Verne sokkötetnyi gyűjteményes kiadásával állott a maga közönsége elé. Egyidőben kétségtelenül a világ tíz legolvasottabb írója között szerepelt neve. Gyermekkora óta rajongott a természettudományokért, amikor még sem mindennapi, sem kötelező nem volt ez a szellemi magatartás. Pályája elején, mint vigjátékok ügyes megszerkesztője és mint öleles libretto-gyáros is, kezdeli sikerei bizonyítják, megállította helyét, de, egyik önéletrajzi töredékben meggyónja, megfogadta, hogy ami

írói tehetsége van, a természettudományok népszerűsítésének szenteli. Új műfajt teremtett, azt az előtte ismeretlen, amely gondosan megkomponált regények keretében természettudományi ismereteket terjesztett, nemcsak okosan, hanem vonzóan is, az olvasó érdeklődését állandóan ébrentartva, kellően adagolva az izgalmasságot, úgy, hogy a célzatos tanítást nemcsak elviselhetővé, hanem élvezetessé is tette. Verne-nek egyre fokozódó, csakhamar nemzetközivé terebélyesedett sikerein felbuzdulva, sok utánpótló akadt. Az őst egyik sem szárnyalta túl. Legfőkébb szárazabbak és, hűtik szerint, tudományosabbak voltak, de mindenestre fáradtabb volt a szárnyuk és bágyadtabb a képzeletük. Az úgynevezett szakszerűségnek tudákos és a megbízható regényeknek éppen a regény-voltukról megfelelő kritikája a múlt század hetvenes éveiben még szeméremre vetette Verne-nek, hogy — egy idézet talán elég — „oly merész eszméket fejez ki, amelyeket a komoly tudomány csak kiinduló pontjukat tekintve helyeselhet, de végeredményükben nem”.

Azóta elmúlt egynehány évtized és csak az történt, hogy a komoly tudomány is nemcsak elfogadta és igazolta Verne-nek mindig természeti törvényeken alapuló, de lomha agyuaktól mégis kalandos fantasztikumoknak itélt eredményeit, világszerte soknyelvű fordításokban elterjedésüknek csatlósóit, hanem nem egy tekintetben már messze túl is ment rajtuk. Maga Verne bizonyára szintén ezt volna kénytelen tenni, ha tovább él és nem hal meg 1905-ben. Ha van sironfutó elégtétel, — én a kiválóak számára inkább a siron inneni elégteltet reklamálom — Verne megkapta, amikor születésének százhuszadik évfordulóján Franciaországban, mint a XIX. század második felének egyik legjobb koponyáját ünnepelték. E koponya tulajdonosa néha játékosnak tetsző, de voltaképpen igaz-vérig komoly regényekben — ezt már a korabeli salakbakterék is észrevették, sőt el is ismerték — tudományos körök érdeklődését fölkellette bizonyos mértékig meg nem oldott problémák iránt. Amde akkoriban még nem tudták, hogy szép hegedűszóban gyakran megmutatta a problémák megoldása útján valószínű irányát is. Ezt az irányt a legtöbbször helyesen kikombinálta ez a kétségtelenül kitűnő zsidó agy. Regényírótól hasznosabb nem telhetik!

(Befejezés következik.)

A Révai-Lexikon második kötete

Most jelent meg — Révai József professzor szerkesztésében — a Révai Kétkötetes Lexikon második kötete és ezzel teljessé vált ez a kitűnően sikerült, gyönyörű kiállítású magyar kézikönyv, amely végre lehetővé teszi, hogy a nagyközönség legszélesebb rétegei tájékozódást kapjanak a régi lexikonokban már fel nem lelt új személyekről, eseményekről, földrajzi helyekről és fogalmakról. Meg kell állapítanunk, hogy az új, demokratikus szellemű lexikon bőven foglalkozik a zsidóság múltjával és jelenével, hőseivel és tudósaival, vezetőivel és intézményeivel is. A hatalmas kötetet sok illusztráció díszíti és teszi áttekinthetőbbé. A térképek olyanok, hogy vetekszenek bármely külföldi lexikon hasonló anyagával.

A Révai Kétkötetes Lexikon munkáltsái sorából ki kell emelnünk Benedek Marcellt, Bibó Istvánt, Germán Tibort, Hahn Istvánt, Honti Rezsőt, Kardos Lászlót, Kozsca Sándort, Köhalmi Bélát, Mátrai Lászlót, Molnár Anlalt, Nagy Tibort, Pogány Ö. Gábert, Salustsky Györgyöt, Scheiber Sándort, Sós Endrét, Szalai Sándort, Turóczy-Trostler Józsefet, Voinovich Gézát, akik — a többi munkatárssal együtt — tudásuk legjavát tömörítették a rövid címszavak keretében. A térképeket Kéz Andor és Takács József tervezték.

Szinte kikerülhetetlen, hogy az első magyar demokratikus lexikonba ne legyenek hibák, hiszen valósággal a semmiből kellett újat alkotni és az utolsó néhány esztendőben olyan tömegben kerültek a porondra világsterile, új közszereplők és támadtak mindenütt új fogalmak, hogy majdnem magától értetődő ha itt is, ott is némi hiány mutatkozik. De e hiányok ellenére, azt kell mondanunk, hogy a Révai Kétkötetes Lexikon a demokratikus magyar szellemi élet megindulásának első nagy teljesítményei közé tartozik és megjelenése a magyar kultúrát egyik legkomolyabb eseménye.

Szabadsághegyen

nyári lakás, nyitott és csukott két teraszzal, kánya- és fürdőszoba, hűtőszekrény, zsidó családnak kiadható. Városliget mellette. XII. Költő utca 1., Erdős.

Bejárónőt keresek

orth. háztartásba. Főzetűdő elny. ben. Engländer, VII., Karácsony S. u. 5. sz.

TISEBOVIA szívesen látja a tanulókat kinevelés céljából. Ungár Mór nagy szívesen fogadja. Károlyi u. 17., kapu mellett v. l. 4. Váratlanul kiadható árendára.

ORTH. jólkötő nő háztartás vezetését vállalja. Csengery-u. 57. L. 9.

A Lőw-könyvtár és irodalmi hagyaték sorsa

A legértékesebb magyarországi zsidó magánkönyvtár és irodalmi hagyaték sorsa a nyilvánosság elé kíváncsok.

A könyvtár és az irodalmi hagyaték két egymásra következő korszak vezető tudósának — Lőw Lipótnak és Immánuelnek — egyesített gyűjteménye. Az irodalmi hagyatékra a Lőw-család (Lőw Immánuel és gyermekei: Lőw Lipót és Palzauer Sándorné Lőw Eszter) úgy határozott, hogy a magyar zsidóság története számára értékes részét az Orsz. Magyar Zsidó Múzeumnak, a tudományos jegyzeteket a Héber Egyetemnek adományozza. Az előbbi részből kiemelendők Lőw Lipót okmányai, kanizsai és külföldön papai korszakára vonatkozó ismeretlen iratai, levelezése, apósának, Schwab Löwnek írásai, Lőw Immánuel beszédeinek kéziratai stb. Sajnos, az ostrom alatt Budapesten elpusztult Lőw Lipót és Lipótné kiadatlan 1849-es naplójának kézirata, hiteles másolata azonban megőrződött dr. Lőw Antalnál s innen kerül a közel jövőben kiadásra. A Héber Egyetemnek ajándékozott anyagból megemlíjük Lőw Lipót kiadatlan tudományos jegyzeteit, továbbá Lőw Immánuel hatalmas adatgyűjtését a Fauna der Juden és Mineralien der Juden című műveire, amelyet erégi szak tudósoknak kell feldolgozniuk. A hagyaték jelenleg az Orsz. Rabbiképző Intézetben van, most folyik kiválasztása.

A könyvtárat Lőw Immánuel még életében a szegedi hitközségnek adományozta. Most a hitközség — dr. Frenkel Jenő főrabbi és Stern Márton elnök nagyvonalú kezdeményezésére — a Héber Egyetemnek ajánlotta fel. Rendezés végett előre ez is az Orsz. Rabbiképző Intézetbe került. Dr. Löwinger Sámuel igazgató és e sorok írója Szegedre utaztat e hó 12-én, hogy jelen legyenek felszámolásánál. A könyvtár értékét ritka darabjain és speciális tudományos érdeklődésből gyűjtött anyagán kívül a könyvek marginálisan olvasható hatalmas jegyzetanyag teszi felbecsülhetetlenné, Lőw Lipót utolsó nagy műve. A Lebensalter kézipéldányában pl. Lőw Lipótnak tömegnyi jegyzete található. Lőw Immánuel marginális jegyzetei közül különösen a szótárakba írottak a nagyértékűek: Ben Jehuda, Gesenius, Jastrow, Kohut, Levy

héber szótárak, Brockelmann szír szótára (Lexicon Syriacum) hemzsegek a bejegyzésektől. Krausz Sámuelnek a Talmud és Midrás görög-latin kölcsönzavait tárgyaló szótára (Griechische und lateinische Lehnwörter) pedig szinte a kétszeresére duzzad a beletett jegyzetektől. A nagyon kíváncsok második kiadás csak Lőw példányának igénybevételel készíthető el. Könyveiben őrizte Lőw Immánuel az egyes szerzőktől érkezett tudományos leveleit is (Goldziher, Klein Sámuel, Lagarde, Lazarus, Nöldeke, F. Perles stb.), amelyeknek osztályozása szintén a jövő feladatát fogja képezni. Óriási kiterjedtségű levelezésről van itt szó.

Nagy szolgálatot tett a Lőw-család és a szegedi hitközség ezzel a felajánlással az erégi tudományos munkának és az egyetemes zsidó tudománynak.

SCHEIBER SÁNDOR

Pályázati hirdetmény

A Pesti Izr. Hitközség alaphitványl. közértesítésében

ápolónőképző tanfolyam indul az ősz folyamán.

A tanfolyam tartalma két év, egésznapos elfoglaltsággal, kötelező intézeti bentlakással. A kiképzés elméleti és gyakorlati. Gyakorlati oktatásra a növendékek a Zsidó Kórházban nyernek beosztást. A tanfolyamon tandíj nincs, a kollégiumi ellátás díjtalan.

Felvételi feltételek:

1. 18-30 év közötti korhatár.
2. Lehetőleg 4 középiskolai végzettség, mely alól azonban felmentést kaphat a jele, ha a felvételi vizsgán megfelel és vállalja, hogy a tanfolyam tartalma alatt pótolja a hiányzó iskolai képzettséget.
3. A felvételi vizsga sikeres letele.

Jelentkezés személyesen, vagy írásban a Zsidó Kórház igazgatói hivatalában. Jelentkezéskor a következő iratok szükségesek: kérvény, sajátkezűleg írt önéletrajz, iskolai bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány (büdőtisztaság, vér-vétel) születési bizonyítvány.

Nyaraljon, üdüljön

Mátrafüreden

az elismert orthodox kóser SCHWARCZ penzióban

HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZ

Telefon 222-223. CONTACT porral írt poloskát garanciával, azobánként 30 Ft-tól. Kórházak, penziók, szállodák karbantartása

Mielőtt haját festeti vagy **dauerollatja** mutassa meg **RENCZES** hajfestőmesternek VI. Csengery-utca 84. Hajmunkák. Pedikűr. Nyílondauer.

KERESEK

űveges segédet

azonnali belépésre, Grünsteig Jenő cég, Szentes.

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-26 utca

Telefon hívó: 136-816

SZOMBATON ZARVA

Szabadsághegyen, a NOÉMI penzióban, Felhő-u. II. alatt

elsőrendű ellátás, halvány asznakban folyóvízes szobák. Továbbá ágancs-u. 3-ban ujonnan berendezett

gyermekotthon

pedagógus és orvosi közreműködéssel. (Az orth. rabbiság felügyelete alatt.) Tel.: 16-16-19.

A pontos, megbízható

„DAVAJ” BOY-vállalat

mindent elintéz. — (Ejjel-nappal)

Teher-taxival is.

Király-utca 21. Telefon: 226-893

Székel Emil 26

Brilláns, ékszer, arany, ezüst, órák, ves, csérák és elad.

75 ÉVES, csendes, vallásos, egészséges édesanyját pesi vagy vidéki izr. helyre elhelyezném. Jelige: „Honoráljuk” a kiadókba.

KETTŐSZOBÁS komfortos gyönyörű IV. emeleti lakás a Rákóczi-ut. elején, konyhabutorral

azonnal kiadó.

Lift van. Ajánlatok: „Igényjogsult” jellegre a kiadókba.

Jókedélyű, megbízható bécsi nő

házasodónőnek négy személy me. le ajánlkozik jó referenciával. Jól lőz. Bányász-utca 3. III. 2.

BUTOROZOTT utcai szoba fürdőszobahasználattal kiadó. Sziv-utca 28. III. 30.

Magányos idősebb férfit

keres tisztas szobát (esetleg ellátással) csendes helyen. Címeket „Szoba” jellegre kiadókba.

NYOLCEZER lakosu nagyközseghen jól bevezetett textilüzlet, iparnál, áruakadémiával, azonnal kiadó. Cím a kiadókban.

VIDÉKI uri családnál ellátásért kiadókban ajánlott tanulóknak. „Augustus” jellegre a kiadókban.

A celldömölki mártiremlékmű felavatása

Közel 500 martirjának emelt impozáns emlékművet Celldömölk kevészámu megmaradt zsidósága. Julius 25-én megható bensőséges gyászünnepély keretében avatták fel az emlékművet. Délután 2 órakor a romjaiban is impozáns templomhoz vonultak ki a helyi és a nagyszámú ide érkezett zsidó testvéreink, ahol mincha- imát imádkoztak. Utána a templom mögött emelt 2 méter széles, magas lépcsőzetű emlékműhöz gyülekeztek. A hitközség részéről Singer Mihály tartotta ünnepi beszédét, megmázó beszédében idézte a mártírok emlékét, tetemre hívta a hűnösöket és kérte a Mindenható, hozzon végre békét a sokat szenvedett zsidó népnek és békét az új hazát építő testvéreinknek az ősi földön. Utána Horovitz szombathelyi főrabbi tartotta meg magas szárnyalású, tele érzéssel elmondott beszédét, könnyek között emlékezett meg hűveiről, akiket ebben, a most romtemplomban, esketett. Beszéde végén elmondta a kaddis imát, az egész gyászoló gyülekezet mondta utána az imát. A szomszédos hitközségek nevében Steiner Pál, a jánosházi hitközség elnöke mondott együttérzésbó- fakadó beszédet, majd a sárvári hitközség részéről Löwinger Albert szólt a gyászoló közönséghez és tolmácsolta hitközségének együttérzését. Utána Horváth István, a Magyar Dolgozók Pártjának titkára beszélt. Szívből jövő szavakkal tolmácsolta Pártjának együttérzését és elítélte a mult rendszere embertelen üldözési politikáját és hangoztatta, hogy a magyar demokrácia nem ismer különbséget ember és ember között, bármilyen fajú vagy vallású legyen is. Katz Lázár, a hitközség titkára bensőséges meleg szavakkal emlékezett meg martirjainkról, majd az El mole rachamim gyászimát és kaddist mondott.

— Ki tud róla? Rendel Dávid Kirchseeon, b) München Germany U. S. Zone keresi hozzátartozóját, F. Herzbergert és Emanuel Herzbergert.

„GAZDÁLKODÓ LEÁNYA“ jel-
igére Amerikából levél érkezett a kiadónak.

KIADÓ szép utcai szoba fürdőszoba-
használatra egy vagy két fiatalember
résztve. Eötvös-u. 39. II. 2.

VIDÉKI VÁROSBA jobb zsidókat tel-
veszek, aki házbanlakásban segítségre.
Jelentkezés: Bpest, Dósa György-ut
126. II. 3.

„Zsidó állam“

A cionista mozgalom polgári szárnyának magyarországi csoportja, a „Kial“ izléses kiállítású könyvet jelentetett meg a „Zsidó Állam“ címmel. Ez a könyv többek között abban is különbözik a „Zsidó Állam“ problémájával foglalkozó művektől, hogy nem védekezik és nem vádol, hanem tényeket közöl. Nem készlet vitára, elfogulatlan és tárgyilagos. Inkább vallomást tesz, mint állást foglal. Esményekkel hirdeti és nem igazol, megoldatlan társadalmi kérdéseket vel fel. A könyv éppen ezért mindenképp szót, zsidó és nemzsidó olvasókhöz egyaránt. Tárgyi tudás, pontos tájékoztatás a jutalma a figyelmes olvasónak. Ez a könyv tanít és felvilágosít. Szenvtelenül foglalja össze a különböző arab pártoknak a tevékenységéről szóló adatokat is s nem elfogult még akkor sem, amikor a brit imperializmus fondorlatait mutatja be. Ez a könyv komolyságánál, határozott hangjánál és emelkedett szelleménél fogva a zsidó állam megvalósulásának történetét olyan rétegek előtt is megismerteti, amelyek az eddig megjelent röpiratokat rendszerint olvasás nélkül félredobták. Ezt a könyvet el fogják olvasni, mert becsületes, tiszta szándékú mű, gondosan és okosan szerkesztve és összeállítva a magyar zsidó és a külföldi zsidóság tudósainak és publicistáinak a műveiből.

(GERVAI SÁNDOR)

Óvás!

Tudomásunkra jutott, hogy egy 50—55 év körüli férfi megjelenik olyan hitközségekben, melyeknek rabbijuk nincs és kéri, hogy hitéleti problémákról előadást tartasson. Önmagát a debreceni status quo hitközség főkanonikának adja ki. Az előadás a közönséget felháborítja, ez az ember térítő szándékával.

Illetékes helyről meghatalmaztak bennünket a következő megállapítására: Debrecenben valóban ismerik ezt a férfit. Nincs a hitközséggel semmilyen kapcsolatban. Tudják róla, hogy valamelyik térítő misszió szolgálatában áll.

A Magyarországi Izraeliták
Orsz. Iródája
Hitéleti Igazgatósága

Figyelem. Frissen olvasott elsőrendű liberális zsidó, minden mennyiségben, legolcsóbban kapható. Freireich Henrich orth. köser baromfikereskedő Debrecen, Pásti-ut 2.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI
Somogyi Béla-út 3/c.

HIREK

— A tervgazdálkodás első évének ünneplése. Az ország-építő hároméves terv sikereiben gazdag első évének fordulóját lelkes hangulatu ünnepség keretében ünnepelték meg augusztus 2-án, a Pesti Izraelita Hitközség és az Országos Iróda dolgozói. Az ünnepség a Himnusz hangjaival kezdődött, majd Dreier Gyula, a MDP helyi szervezetének titkára méltatta az első, érvényes hatalmas eredményeinek jelentőségét, a forrni stabilizációját, a munkaversenyek országépítő fontosságát és az első tervév fordulóján felavatott Margit-híd erkölcsi jelentőségét. Deveseri Gábor A terv című versét Schneitzer Gabriella szaválta határozottan. Rózsa Rezső a hároméves terv eredményeinek lelki hatásaira mutatott rá. Riesmann József a népi demokrácia sikeréről beszélt. Diamant Livia Hollós-Korvin Lajos a munkaversenyekről című versét adta elő mély érzéssel. Az egyes műsorszámok között Kollmann Andor konferált öltetesen. A jóslatokról tervünnepe az Internacionális elnevelésével végződött.

— Dr. Zahler Emilné halála. Hétfőn délelőtt temették el nagy részvét mellett a rákoskeresztúri zsidó temetőben a hosszas szenvedés után elhunyt dr. Zahler Emilné, dr. Zahler Emil főorvos feleségét. A Pesti Izraelita Hitközséget Domonkos Miksa ügyvezető, az Orthodox Központi Iródát dr. Reiner Imre képviselték. Az Országos Zsidó Segítő Bizottság képviselőiben dr. Vida Miklós és Pásztor József jelletek meg. Nagyobb küldöttséggel képviseltették magukat a Nógytel és a Páva-utcai templomkörzet, Dr. Schwartz Benjamin Bethlen-téri rabbi-megmázó szavakkal idézte fel dr. Zahler Emilné alakját, aki állandó aggodással és szorongással várta a híreket a harcok Izraelben élő gyermekeiről. Dr. Rosenblum Manó rabbi a zsidó női tábor lelkes munkáját méltatta dr. Zahler Emilnében, aki szegények, betegek, elesettek pártfogója volt. A gyászszolozsmákat Linezky Bernát főkanonik énekelté szívelrázó erővel. A temetésen jelen volt Zahler Magda, aki Jávából érkezett meg s jelenlétével enyhítette édesapjának súlyos fájdalmát.

— Szeged zsidósága templomi istentisztelet keretében bódolt több évtizedes tradíciójához híven Herzl Tivadar emlékének. Ezt a kegyeletes emlékezést még a fasizmus éveiben gyakorolta a szegedi közösség.

de különös jelentőséget adott a Herzl Tivadar halála évfordulóján az a tény, hogy az önálló zsidó állam proklamálása óta első ízben ünnepelték Herzl Tivadar emlékét. Az istentisztelet dr. Korényiné Lemberg Rózsa vezetésével működő templomi énekhar szívbemarkoló Av horachamimja nyitotta meg, utána dr. Frenkel Jenő főrabbi méltatta gyönyörűen felépített beszédében Herzl Tivadar halhatatlan érdemeit és rámutatott azokra a köteleességekre, melyek Herzl példája nyomán a zsidóság mai nemzedékére hárulnak. Goldstein Lajos kántor El mole rachamimja után az ünnepség a Halkiva elnevelésével ért véget.

— Sirkőavatás: dr. Nagy Józsefné sz. dr. Osváth Ilona sirkő-
avatása augusztus 8-án, d. e. 11 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temető 11B parcellájában.

— A kiskunfélegyházi Congreg. Izr. Hitközség július 18-án, a szerettei utáni gyász évfordulóján mindkét hitközség részvételével bójttel egybekötött gyász-
ülést rendezett, melyen dr. Rácz Zoltán főrabbi, a honvédség izr. tábori lelkesének vezetője rendkívül mély hatású, lelket megmázó emlékbeszédet mondott. Ezután a gyülekezet zárt sorokban kivonult a temetőbe, ahol az orthodox hitközség martir-
siremlék avatása történt meg.

— Jiddis-dalok a rádióban. Augusztus 9-én d. u. 1/2-kor Budapest I. hullámhosszán Schnürmacher Zoltán, a Bethlen-téri templom főkanonika jiddis dalokat énekelt a rádióban. Zongorán kíséri: Somló Sándor. Bánhidi Ilona operabékesnő a budapesti rádió műsorán, az elmúlt héten szovjet-jiddis dalokkal szerepelt. A kiváló énekesnő hangversenyének igen nagy sikere volt.

— A szekszárdi Izraelita Hitközség vasárnap, július 25-én emlékezett meg martirjai deportálásának negyedik évfordulójáról. A megható gyásztisztelet a reggeli imával kezdődött, majd az „Av horachamim“ elnevelése, a mártírok nevei felolvasása, végül az „olenu“ elnevelése után Fischel Imre hitestvérünk tartott magasszárnyalású gyászbeszédet, utána az „El mole rachamim“ elnevelése, a mártírok nevei felolvasása, végül az „olenu“ elnevelése után a közös kaddis következett. A megható ünnepség a „Halkiva“ elnevelésével ért véget. A kántori funkciókat Blau Benjámín Vilmos főkanonik végezte.

— Kis hitközségek csatlakozása az egri orthodox hitközséghez. A Kálban július 25-én tartott közgyűlésen a verpeléti és erdőtelepi rabbi-
kerületek elhatározták, hogy csatlakoznak az egri orthodox hitközséghez, autonómiájuk fenntartása mellett. A csatlakozó hitközségek nevei: Verpelét, Erdőtelep, Feldelbró és Zsádfány. A hitközségek egyesüléséről a hitéleti fellendülést várják.

— **A Szocialista-Cionisták (IchudMapáj) Pártja** augusztus 9-i összejövetelén Benoschofsky Ilona dr. tart előadást „Izrael országának társadalmi élete” címmel. (Fürst S.-u. 21/b., d. u. 6 óra.)

— **Felvétel a Szenes Anikó Leányotthonban.** A Szenes Anikó Leányotthon a magyar zsidóság állandó érdeklődése mellett fejti ki tevékenységét: az árva zsidó leányoknak produktív munkára való nevelését. Az 1948—49-i tanévre a felvételek megkezdődtek. Jelenleg hatvan 16—21 éves korig árva vagy félárva zsidó leányok (Budapest, II., Keleti Károly-u. 22.). Az intézetben díjtalanul teljes ellátást kapnak, angol és héber nyelvre tanítják a növendékeket és szakoktatók vezetésével mellett ipart tanulnak.

— **Műsoros uzsonnadélután a páva-utcai nőegyletben.** A Budapest VIII—IX. kerületi nőegylet szeretetotthonának javára csütörtökön délután, a páva-utcai kultúrteremben műsoros délutánt rendezett. A Páva-utcai Izraelita Nőegylet Szeretotthona a legjobban felszerelt és berendezett zsidó szociális intézmények közé tartozik. A társadalom egyik legelcsesettebb rétegét, az agg prolektár zsidó asszonyokat helyezi el ebben a szeretetotthonban.

— **Oneg Sabbat évadzáró ünnepély a Szenes Anikó Leányotthonban.** A Szenes Anikó Leányotthonban szombaton délután tartotta meg Oneg Sabbat keretében évadzáró ünnepélyét. Az ünnepségen nagyszámú közönség vett részt, akik tetszéssel fogadták a műsoron szereplő zsidó népi táncokat, héber énekeket és verseket.

— **Eljegyzés.** Katz Anczi Hajdunánás, Engländer Jenő Miskolc, jegyesek.

— **Barmievő.** Ünnepi küldések között avatták barmievővá a Nagyfüvös-utcai templomban Köves Aladár, a VIII. ker. templomkörzet alelnökének unokáját, László Károlyt, akinek édesapja is a templomkörzet előjárója, édesanyja pedig a VIII. ker. Nőegylet ügyvezető elnöke. A zsidó köztélet számos tagja jelent meg a templomban és kereszte fel az örömszüloket és nagyszülőket jókívánságaival.

— **Nyírbátorban megalakult a Magyar Cionista Szövetség helyi csoportja.** Elnöke: Schwarcz Miklós, titkára: Stark Emil, pénztárosa: dr. Völgyi Andor, ellenőrök: Ehrenfeld Kálmán és Schwartz Adolf.

Schulz Jenő cég
Órák-ékszerész (óránjavítás)
VII., Wessely-n. 6., a régi házban
Gergely Miklós
aranyműves és ékszerész
VÉTELEI Tel.: 422-345. ELADÁSI

— **D. Takács Sándor: Nevelj így!** E közel százoldalas könyvecskére, mely a nevelés szakkeresései kérdéseivel ismereti meg a szülőket, a legjellemzőbb, amit elmondhatunk, hogy okos ez a könyv. Minden nagyképűségtől mentesen, a legsűrűbben előforduló nevelési hibákra mutat rá és állításait gyakorlati példákkal illusztrálja. A modern lélektan, főként az individuálpiszichológia több tanításával ismerkedik meg belőle a laikus olvasó és mindezt oly vonzó és rokonszenves formában, hogy egyenesen tankönyvként kinálkozik minden szülő kezébe.

— **Felhívás A soproni ortodox zsidó temetőben lévő tömegsírban 120 munkaszolgálatos teleme pihen.** Ezeknek legnagyobb része Budapestről származik. A Soproni Ortodox Izraelita Hítközség most emléktáblával akarja megjelölni a sírt, felhívja tehát a hozzátartozókat, hogy levélben jelentkezzenek a soproni hítközségnek.

— **Bajtársai találkozó.** A 107/15 (lavocsnei) munkásszárad volt tagjai f. évi augusztus 19-én Miskolc-Tapolcán találkoztak rendeznek, miért is ezután kéri fel a volt bajtársakat, hogy részvételi szándékukat e hó 10-ig jelezzék be Domány Ferencnek Miskolc, Széchenyi-u. 6.

— **Keren Hajesod kőbányai zászlóbonása.** Július 26-én tartotta a Keren Hajesod a kőbányai hítközség dísztermében, filmbemutatóval kapcsolatos előadását. Ugyanekkor avatta dr. Kálmán Ödön főrabbi a hítközség új kék-fehér zászlaját, Weiss Fülöpné adományát. A főrabbi felesége üdvözlő szavai után Rachel Bat-Ami ismertette a Keren Hajesod célkitűzéseit és feladatait. A film színterében sorra jelentkezett a jelenlévő közönség Keren Hajesod jegyzésre s az akció további előbbrevitelére dr. Milch Lajosné, a Nőegylet elnöke vállalkozott.

A HAPOEL M. S. E. hírel

A Hapoel a nyári szünetben a Mórban, valamint a Beleton mentén az ifjúsági mozgalmat táborokban nyújt rendszeres sportprogramot nagyszámú sportolóknak kedvéért. Járásokban ismerkednek meg a fiatalok a sport nagyvilágával és szépségeivel. A táborozásról rengeteg élménnyel és határozott sporterővel térnek vissza a fiatalok és ez a lendület fogja biztossá tenni a Hapoel őszi idényének beindulását.

A futball-brónzok a jövő héttől fogva minden kedden és csütörtökön lesznek az előre megállapított időben.

Az asztalitenisz-lejátszások legnagyobb részben folyamatos. A szervezési és ügykezelési feladatokat a Hapoel már minden esetben teljeskörűen megoldja.

A VAC HIREI

A Basol Maccabi Egyesület által augusztus 22-én rendezendő nemzetközi Maccabi tornán megkapják a meghívást a sportolók a Hapoel M. S. E. csapatától. Amennyiben a sportolók érdeklődését éberrük, azt mi is részvételükkel támogatjuk.

Az asztalitenisz-lejátszások legközelebbi alkalomán június 6-án a W. M. Kézben nyírbátorban lesznek.

Társaságbeli legdiszkrétebb házasság-közvetítő, **Doktorné**
Király-u. 67. I. 3. Telefon: 421-930

MUSZAKILAG IS KÉPZETT. információ, tanács, üzlet, modern lakással, 40.000 forintért árulható rendeltetve, érdeklődjön, jövedelmének kereskedő **feleséget keres.**

Csinos, csinos, zenekedvelő, fekete vagy barna, önálló üzletet rendező hölgyek behatólag fényképes válogatást, 45 éves gyönyörű, bőséges, kellemes körben a kiadóba.

Két üzletasszony unoka-

testvér megismerkedne egzisztenciával bíró, információ-képes unokával házasság céljából, 38—50-ig. „Beesülné” jelígre a kiadóba.

40—50 KÖZÖTTI, egzisztenciával bíró uriember személyében

házastársat keresek.

Vidékén jövelem, egyedülálló, jövedelmünk mondata leány vagyok. Pesten jövelem díjazásom van. „Társaságom néma” jelígre a kiadóba.

EGYEDÜLMARADT, csinosnak mondott, házias urasszony, jelenleg állásban, saját lakással,

házasság céljából

megismerkedne 46—56-ig korú, intelligens urval. Jelígre: „Vidékre is mennek 46”

BENŐSÜLNÉ üzletbe vagy műhelybe külföldről hazatérni, öt nyelven beszélő, igen jó megjelenésű, referenciákkal rendelkező, 31 éves fiatal ember, „Harmónia” jelígre a kiadóba.

28 éves jóképű és csinosnak mondott nyomdai berakón **férjhezmenne** olyan férféhoz, aki anyagiakban nem számít. „Pálházasság” jelígre Boroshoz, Andrássy-ut 54.

36 ÉVES, gyengébb testalkatú, egyedülálló férfi, szerény hozzáállás

élettársat keres,

gyermek nem akadály. Egzisztenciánál meg alapozásához ingatlanom van. F. J., Bácsalmás, Dob-u. 30.

Önálló, varrónő férjhezmenne

jobb iparoshoz 42—48-ig. „Társbértelt lakás” jelígre a kiadóba.

18—22 év közötti

intelligens, muzikális leány ismeretségi keresem házasság céljából. „Együtt adjunk” jelígre.

ZSIDÓ URİKÖRÖK legmegbízhatóbb házasságközvetítője
GOLDNÉ
VII., Alsóerdő u. 8. sz. 2.
Telefon: 221—349.

A zsinagóga naptára

Augusztus 5, csütörtök: Tíz-muz 29, péntek: Áv 1 (Ujhold), szombat: 2, vasárnap: 3, hétfő: 4, kedd: 5, szerda: 6, csütörtök: 7.

Szombaton, augusztus 7-én heti szidra: Máttasz-Mász, háftóra: Jeremiás II, 4—28, III, 4, IV, 1—2. II. Perek.

Imaidők:

Imaházak	Péntek este	Szombat				Hétfő este
		reggel	d. e.	d. u.	reggel	
Dohány	1/8	7/10	1/29	9	7/10	8
Rumbach	8	7/10	1/29	9	7/10	8
Bethlen	8/10	7/10	1/29	9	7/10	8
Csáky	8/10	7/10	8	9	7/10	8
Dózsa	8/10	7/10	1/29	9	7/10	8
Nagyfuv.	8/10	8	8	9	7/10	8
Páva	8/10	9	1/29	9	7/10	8
Zugló	8/10	7/10	1/29	9	7/10	8
Finárvah.	—	—	—	—	—	—
Leányvár.	—	—	—	—	—	—
Aggók.	8	7/10	1/29	9	7/10	8

Péntek esti gyertyagyújtás:
7 óra 55 perckor.

— **Isteniszeledek:** augusztus 6, pénteken este 7 órakor; augusztus 7, szombaton d. e. 1/21 órakor. Hétköznap reggel 1/8 órakor (Tóraolvasó napokon 7 órakor), hétköznap este 8 órakor, hétköznap este XI., Váli-ut 6. sz. a. 1/8 órakor. A II., Toroczkó-u. 6/b. sz. a. imaházban szombaton reggel 1/29 órakor. Isteniszeledek helye: III., Kunfi Zsigmond-u. 49; XI., Boesky-ut 37; II., Toroczkó-u. 6/b. (csak péntek este és szombat); II., Fő-utca 12. (csak péntek este).

Obudai Isteniszeledek kezdete a Lajos-utcai templomban: péntek este 1/8 óra, szombaton délelőtt 9 órakor.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip-utca 12. — Telefon: 423—930.
Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK ORSZÁGOS IRODÁJA
Felelős szerkesztő és felelős kiadó:
ROÓZ REZSŐ

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg a visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Előfizetési díjak: egy hónapra 5 Ft, negyedévre 15 Ft, félre 30 Ft, egész évre 60 Ft. Külföldre: 1 hónapra 7 Ft. Postatakarékpénztári csekk-számla: 26.200.

Nyomatott: Globus nyomdai műtérrel Rt. költőgépész, Budapest, VI., Aradi-utca 8. Felelős vezető: Illás Ferenc.